

ИЗВЕШТАЈ МИНИСТАРСТВА ВЕРА О ПОСЕТИ ПРЕДСТАВНИКА САВЕЗНЕ ВЛАДЕ МАНАСТИРУ ВИСОКИ ДЕЧАНИ И ПЕЊКОЈ ПАТРИЈАРШИЈИ

Председник Савезне владе мр Зоран Жижић и савезни министар вера проф. др Богољуб Шијаковић планирали су да посете манастир Високи Дечани на дан храмовне славе тог манастира – 24. новембар 2000. године. Два дана пре тога, стигла је информација од главнокомандујућег снага КФОР-а на Косову и Метохији, италијанског генерала Кабиђоза, да због тога што им се не може гарантовати безбедност, неће им бити омогућен улазак у ову југословенску покрајину.

Међутим, министар Шијаковић, са својим саветником и шефом кабинета Будимиром Алексићем, кренуо је у четвртак 23. новембра, у 24 часа, у манастир Дечане, како би сутрадан – 24. новембра, на дан Св. краља Стефана Дечанског био на манастирској храмовној слави.

Тачно у 5⁵⁵ часова 24. новембра стигли су на административну границу између Црне Горе и Косова и Метохије, у место Савине воде. Након контроле, пришао им је шпански официр, изасланик генерала Кабиђоза, главнокомандујућег снага КФОР-а на Косову и Метохији, и саопштио да министар Шијаковић не може да пређе границу, јер му они не могу гарантовати безбедност. Министар је рекао да је пошао као верник на храмовну славу манастира Високи Дечани, и да жели да иде на сопствену одговорност, те да не тражи обезбеђење снага КФОР-а, истичући да је спреман да о томе да писмену изјаву. Шпански официр је објаснио да он само преноси наређење своје команде, те да једноставно не може дозволити министру да настави пут за Дечане, изразивши при том жељу да следеће године слободно и без потребе за пратњом министар присуствује манастирској слави.

Саветник и шеф кабинета министра Шијаковића – Будимир Алексић је, у пратњи италијанских војника, отишао у Дечане, где је присуствовао светој архијерејској литургији коју су служили Његово високопреосвештенство митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Његово преосвештенство епископ рашко-призренски Артемије и Његово преосвештенство бивши епископ захумско-херцеговачки и приморски Атанасије са свештенством.

Литургији је присуствовало око стотину косовско-метохијских Срба, међу којима су били и чланови Српског националног већа Косова и Метохије др Рада Трајковић, Душан Ристић и други. Након литургије, за све присутне је приређен ручак коме су, поред тројице поменутих архијереја, присуствовали: генерал Кабиђозу – главнокомандујући снага КФОР-а на Косову и Метохији, Дејвид Мичелс – начелник пењког региона (УНМИК) и Будимир Алексић – саветник и шеф кабинета савезног министра вера, као представник Савезне владе.

Након ручка, Будимир Алексић је Његовом преосвештенству епископу Артемију и братству манастира Дечана уручио дарове од председника Савезне владе мр Зорана Жижића и савезног министра вера проф. др Богољуба Шијаковића: богослужбено четворојеванђеље, кандило, икону св. Архангела Михаила, књигу „Српско сликарство у доба краља Милутина“ (на енглеском), књигу Фјодора Успенског „Историја византијског царства“ и пет примерака књиге министра Шијаковића „Критика балканистичког дискурса“. Преносећи поздраве манастирском братству и епископу Артемију од председника Савезне владе и савезног министра вера, Будимир Алексић је истакао да је забрана уласка министру вера на територију Косова и Метохије чин који представља кршење основних људских права, и то у најосетљивијој области тих права, а то је право на вероисповедање.

Епископ Артемије је уложио најоштрији протест због тог поступка, истичући да косовско-метохијски Срби то доживљавају као иритирање, и да због тога тешко могу имати поверење у снаге КФОР-а и УНМИК-а.

Генерал Кабиџозу је тај поступак правдао чињеницом да није успостављена сарадња између нове југословенске Владе и КФОР-а и УНМИК-а на Косову и Метохији.

Након ручка, у манастирском конаку је уследио разговор о готово свим аспектима косовско-метохијског проблема. У разговору су учествовали: митрополит Амфилохије, епископ Артемије, Будимир Алексић, генерал Кабиџозу и Дејвид Мичелс.

Митрополит Амфилохије је представницима КФОР-а и УНМИК-а рекао да је поштовање резолуције Савета безбедности УН 1244 – по којој је Косово и Метохија саставни део територије СРЈ – цондитио сине љуа нон за нормализацију стања у овој југословенској покрајини, истакавши да пре свега треба створити услове за повратак прогнаних косовско-метохијских Срба на своја огњишта. Митрополит је при том нагласио да КФОР треба да што пре успостави односе са новом југословенском Владом, коју признаје читав свет.

Генерал Кабиџозу је казао да су општинска већа (која би била састављена од представника Срба и Албанаца) предуслов који треба да омогући дијалог Срба и Албанаца. Тај дијалог би, по његовом мишљењу, резултирао стварањем амбијента у коме би се Срби на Косову и Метохији осећали безбедно.

Епископ Артемије је нагласио да повратак прогнаних Срба не може бити ствар добре воље Албанаца, и договора са њима, него да је то ствар међународног права, те да Срби само траже да се то право и на њих примењује.

Будимир Алексић је рекао да се стиче утисак како неко не жели да се прогнани Срби врате на своја огњишта. Јер, по његовом мишљењу, тешко је објаснити чињеницу да се за годину и по скоро нико од Срба није вратио на Косово и Метохију, а да се при том етничко чишћење Срба из ове покрајине наставља.

У 15 часова, митрополит Амфилохије и Будимир Алексић су напустили манастир Високи Дечани, и у пратњи италијанских војника отишли у Пећку патријаршију.

Увече, пре вечере, Будимир Алексић је пећкој игуманији Февронији пренео поздраве и уручио поклоне од председника Савезне владе мр Зорана Жижића и савезног министра вера проф. др Богољуба Шијаковића: престони крст са распећем, икону Св. великомученика Георгија и књигу „Српско сликарство у доба краља Милутина“ (на енглеском језику).

Сутрадан, 25. новембра, у 10 часова, у Пећкој патријаршији је одржан састанак посвећен проблему повратка прогнаних Срба са Косова и Метохије. Састанку су присуствовали: митрополит Амфилохије – изасланик Његове светости српског патријарха Павла, као представник Српске православне цркве, Будимир Алексић – саветник и шеф кабинета савезног министра вера Богољуба Шијаковића, као представник Савезне владе, генерал Торели – командант КФОР-а бригаде Запад, потпуковник Ромеро – шпански официр, шеф Станице безбедности за бригаду Запад, задужен за војно-цивилне послове, Дејвид Мичелс – срески начелник пећког региона (УНМИК), Боб Џорџсбурџи – градоначелник Пећи, синђел Петар Улемек – представник Српског националног већа Косова и Метохије, Љубиша Фолић – представник прогнаних Срба са подручја пећког региона, игуманија пећка Февронија и јеромонах Јован Ђулибрк, као преводац.

Генерал Торели се заложиио за повратак прогнаних Срба на Косово и Метохију, али је рекао да је проблем где (у која места) и када да се врате, те да то није могуће у скорије време. Он сматра да пре повратка треба створити безбедносне, политичке, економске и

друге услове за то, као и да треба почети са малим корацима. По његовом мишљењу, треба створити такав амбијент на Косову и Метохији у коме би Срби могли да живе без заштите снага КФОР-а и без њиховог присуства.

Дејвид Мичелс је рекао да све избеглице морају да се врате својим кућама, али да је сада то немогуће, осим у малом броју и у мањим местима.

Боб Џорџсбури је казао да је основан Комитет за повратак избеглица, испољавајући велики оптимизам у погледу резултата рада тог комитета.

Митрополит Амфилохије је изразио задовољство што постоји Комитет за повратак избеглица, али је рекао да му је жао што у том комитету нема оних о којима се ради, а то су српске избеглице. Он је констатовао да се за годину и по нико од прогнаних Срба није вратио, иако огромна већина њих жели да се врати. Зато ти људи, како је рекао, имају утисак да неко није заинтересован да се они врате на своја огњишта. На крају је упитао присутне представнике КФОР-а и УНМИК-а шта он може рећи избеглицима у Црној Гори, и какву им поруку може однеи са овог састанка.

Будимир Алексић је рекао да ће забрана уласка савезног министра вера на Косово и Метохију обесхрабрити прогнане Србе, јер ако 50000 војника (колико их има у саставу КФОР-а), не могу гарантовати безбедност једном министру, шта онда могу да очекују обични грађани српске националности. С друге стране, нагласио је Алексић, снаге КФОР-а гарантују безбедност свим Албанцима, па би се могло закључити да се резолуција Савета безбедности УН 1244, чији је главни циљ стварање услова безбедности за све, примењује на само једну етничку групу на Косову и Метохији. У таквим условима је, по његовом мишљењу, илузорно размишљати о повратку прогнаних Срба.

Састанак је завршен у 12 часова.

Напомињемо да је једна од монахиња фотографисала учеснике састанка, али је одмах један од присутних војника интервенисао тако што јој је одузео фотоапарат и извадио из њега филм, без икаквог објашњења.

У 14 часова, представник Савезне владе Будимир Алексић и представник Српске православне цркве митрополит Амфилохије, у пратњи италијанских војника, напустили су територију Косова и Метохије.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕПОРУКА

На основу свега казаногa може се закључити да су КФОР и УНМИК имали намеру да онемогуће присуство савезних функционера у овој југословенској покрајини.

Савезно министарство вера тражи од председника Савезне владе да се систематски, свеобухватно и хитно размотри проблем Косова и Метохије, конкретно – да се размотре ингеренције СРЈ на тој територији и статус држављана СРЈ на Косову и Метохији, а посебно заштита имовине, специјално духовне и културне баштине и угрожених лица.

Од министарства правде тражимо да о овоме обавести све релевантне домаће и иностране институције за заштиту људских права, и од њих затражи помоћ поводом овог случаја и евентуалних сличних будућих случајева.

Од министарства иностраних послова тражимо да преко релевантних међународних фактора издејствује несметано присуство државних функционера СРЈ на Косову и Метохији.

Од министарства за права мањина тражимо да се одмах заложи за права манинског српског и неалбанског живља на Косову и Метохији.

МОНАШЕЊА У МЕТОХИЈИ

Са престанком НАТО бомбардовања и тријумфалним уласком „мировораца“ на Косово и Метохију, почиње најтежи период страдања нашег народа у историји. Из Метохије је протерана готово свака српска породица, а српске цркве, манастири, гробља, куће су уништени.

Али како се сила Божија у немоћи пројављује, Господ је благоволео да и у таквом времену где-где остане да тиња кандило и да се приносе молитве за спа свега народа.

Једно од таквих места је и манастир Високи Дечани, где је уочи манастирске славе, 23. новембра 1999. г. било монашење четворице младих људи у малу схиму.

1. Монах Андреј (Сајц). Световно му је име било Александар. Рођен је у Београду 4. Ц 1971. г. у номинално римокатоличкој, а у ствари комунистичкој, породици у мешовитом браку Немца и Словенке. У свету тренира пливање а по свршетку војног рока крштава се у Дечанима 1996. године, где ће, по завршетку факултета Драмских уметности у Београду, смер за драматургију, доћи у првој половини 1997. г. за искушеника.

2. Монах Ксенофонт (Томашевић). Пре монашења се звао Ненад. Рођен је 25. децембра 1975. г. у Сиску. Живео је у Петрињи, где је завршио основну и средњу школу, а потом студирао енглески језик. Студије 1995. године продужава у избеглиштву у Приштини да би 1997. дошао у Дечане да буде искушеник.

3. Монах Герман (Вучићевић). Световно име било му је Добривоје и рођен је 28. јануара 1972. г. у Горњем Милановцу, где је завршио основну и средњу школу. По окончању војног рока, 1992. г. радио је у својој струци, а након обраћења ступа 20. маја 1997. г. у манастир Црна Река. По послушању исте године долази у манастир Дечани где се наредних 10 месеци учи дуборезачком занату. У мају 1998. г. прелази у новообновљени манастир Св. Арханђела код Призрена у ком се налази и данас. У Дечанима је само замонашен током манастирске славе.

4. Монах Бенедикт (Прерадовић). Пре монашења звао се Бранко. Рођен је 27. XII 1976. г. у Београду и по завршетку школе радио у штампарији. Схвативши сву испразност светског живота почиње да тражи манастир и духовника и 1997. г. стиже у манастир Светих Врача у Зочишту. Након заробљавања братства од стране тзв. ОВК прешао је у манастир Светих Арханђела код Призрена. Замонашен скупа са својим сабратам Германом у манастиру Дечани.

Иако 2000. година није донела никакво истинско побољшање српском народу у Метохији, ипак у нашим светињама активно је текао монашки живот и за овогодишњу славу Светог Краља Стефана у Дечанима су машке завете положила четворица нових искушеника.

1. Монах Исаија Милинковић. Световно име му било Слободан. Рођен је 6. VIII 1973. г. у Јагодини, али је живео у Деспотовцу, где завршава основну и средњу техничку школу. У свету води са својом мајком врло тежак живот. Крштава се 1992. г., а војску служи у Приштини. Трагајући за смислом живота почиње да води активан хришћански живот да би 1997. године, пред манастирску славу, приступио дечанским искушеницима.

2. Монах Јеремија Вицо. У свету се звао Немања. Рођен је у Требињу 27. XII 1970. г. Од рођења му слаби вид и данас назире само јаку светлост. Прве четири године специјалне школе за слепе завршава у Сарајеву а друге четири у редовној школи у Требињу, где ће

завршити и средњу еколошку школу. Од 1993–1997. ради као телефониста на централи и крајем 1997. долази за искушеника у Дечане.

3. Монах Језекиљ Стакић, световно име Јован. У Београду је завршио основну и средњу школу и потом 1996. године електротехнички факултет. Крштен је 1991. г. током студија. Након окончања факултета ради до марта 1997. године у Институту заштите на раду „Београд“ и потом служи војни рок у Подгорици. Убрзо по одслужењу истог одлази крајем марта 1998. године у манастир Дуљево. У августу исте године прелази у врањску епархију, где борави наредних годину дана, и почетком августа 1999. године коначно стиже у Дечане.

4. Монах Данило Кандић, световно име Жељко. Рођен је у Никшићу 1. маја 1969. г. Основну школу завршава у Никшићу а средњу пољопривредну у Бару. У Приштини завршава пољопривредни факултет. Крштен је 1990. г. у Чачку. По одслужењу војног рока, трагајући за вишим духовним животом, обилази многе наше манастире и, најзад, 1998. г. стиже на Велики Петак у Дечане.

Сва четворица су замонашени у малу схиму, полагајући завете пред скоро 300 гостију у атмосфери пуној наде и вере у бољу будућност за Метохију и наш многонапаћени и многострадални народ.

ОСТАЛА МОНАШЕЊА

Ова година је била благословљена оживљавањем неколико старих светиња међу којима је и манастир Ваведења Пресвете Богородице у Дубоком Потоку. У њему је ове године, на бденију уочи славе Светих Врача Козме и Дамјана, један млади човек положио монашке завете и добио име Никита.

У свету Борис Радошевић, рођен је 1978. године у Обровцу, Српска Крајина, где је завршио и основну школу. У Приштину стиже 1995. године као избеглица и ту завршава средњу економску школу. Након тога уписује Теолошки факултет у Београду. Жељан вишег духовног живота стиже 1997. г. у манастир Црна Река, одакле 1998. прелази у манастир Зочиште. Нашавши се по рушењу истог поново у избеглиштву 2000. године стиже и са осталом братијом обнавља запустели манастир у Дубоком Потоку.

Манастир Црна Река је и ове године традиционално добио новог монаха за манастирску славу. У чин мале схиме 21. новембра замонашен је Србољуб Вељковић, добивши име Спиридон. Рођен је у Врању 10. фебруара 1969. г. Као дете активног војног службеника пуно се селио. У Мостару је завршио основну школу, где је отпочео и средњу електротехничку школу коју ће, потом, завршити у Краљеву. После дугогодишњег лутања по окончању војног рока крштава се 1996. године а 1997. постаје искушеник у манастиру Црна Река.

СУДСКИ ПРОЦЕС У ВИКТОРИЈИ

„Светосавски весник“
7. нов. 2000.

Средином октобра 2000. године, Врховни суд аустралијске државе Викторије, донео је пресуду у корист тужиоца, Архиепископа Стилијаноса, противу „Грчке Православне заједнице Св. Јован Претеча“ у Мелбурну. Судски процес је започео још 1995. године и у њему се водила парница око сврхе имовинског труста (поверенства) ове грчке Црквене општине.

Да би се разрешило питање управљања имовином, током судског процеса који је трајао око 5 година, претресана су и питања

која се тичу историјског и канонског устројства Православне цркве. Суд је узео у обзир одлуку о рашчињењу двојице епископа Јерусалимске патријаршије у Аустралији, као и претњу рашчињењем самом Јерусалимском патријарху од стране грчког Великог и врховног синода у јулу 1993. год., уколико патријарх не повуче своје клирике из Аустралије и Америке.

Главни предмет овог процеса који је Грчка архиепископија Аустралије и Новог Зеланда добила, а то је питање имовине ове грчке Црквене општине, није од ширег значаја. Међутим, интересно је осврнути се на евиденцију и сведочење представника Архиепископије на овом суђењу, у вези канона и устројства Православне цркве.

Образлажући пресуду на око 58 страница, судија Врховног суда Г. Менди користи опширну евиденцију поднету од стране представника грчке Архиепископије, која се бави питањем јурисдикције и првенства Цариградског патријарха у Православној Цркви. У њој се наводи суђење из 1924. у вези Грчке православне цркве у Викторији, у коме судија примећује да „*Све Православне цркве, укључујући и Аушокефалну Цркву Грчке, признају Васељенског патријарха као неоспорног поглавара Источне Православне Цркве*“ (стр. 9).

У пресуди се наводи свих седам Васељенских сабора, као и неке њихове одлуке које се не цитирају дословно, већ излажу описно. На стр. 7. пресуде, 28. канон Халкидонског сабора се цитира на следећи начин: „*У Понију, Азијској и Тракијској дијецези, митрополиите ових дијецеза, као и оне који су међу варварима (земље дијаспоре, које нису насељене Хришћанима) треба да рукојолаже патријарх Константинопоља*“! Стр. 8. пресуде, наставља како: „*Васељенски патријарх Григорије и Свети синод Константинопоља, на основу канонског права Константинопоља да администрира земљама дијаспоре, 7. 3. 1924. оснива Митрополију за Аустралију*“!

Централна тачка по питању јурисдикције на овом суђењу, било је сведочење Грчког Епископа за Мелбурн, Њ. преосвештенства Јосифа, који је пред судом изјавио да: „*Разне аушокефалне цркве у саставу Православне Цркве, имају своје територије, али је Васељенска патријаршија Константинопоља током многих векова имала одговорност не само за своју територију, већ и за групе регионе, укључујући и "варварске" или "дијаспору", као што је Аустралија, тј. земље које немају своје аушокефалне цркве.*“ Доказни материјал је између осталог укључивао и „Крмчију“, као и докторску дисертацију Епископа Јосифа на ову тему, у којој се између осталог каже: „*Ван граница ових патријаршија, у дијаспори, шолерисано је, али не и прихваћено (или признајо) од стране Цркве да људи могу припадати цркви која одражава њихово етничко порекло... Ово се догодило у овом веку, и то ће бити централни предмети за исправљање на будућем Светом синоду. У сваком случају, канонски, Аустралија је увек била под јурисдикцијом Васељенске патријаршије Константинопоља.*“ (стр. 31)

Поводом овог случаја, у разговору са адвокатима грчке архиепископије сазнали смо да Цариградска патријаршија настоји да кроз различите постојеће судске процесе у Аустралији, Америци и Дијаспори уопште, изгради правну основу по којој би се наводно видело да на темељу канона и права које су Васељенски сабори дали Цариградском патријарху, он, као „Васељенски патријарх“, има законско и историјско право јурисдикције над јерархијом и свим члановима Православне цркве у свим „земљама варвара“ т.ј. дијаспоре.

ДИЈАСПОРА, МЕЂУЦРКВЕНИ ОДНОСИ И ВАСЕЉЕНСКЕ ХИПОТЕЗЕ

У последње време постају све очигледнија настојања Цариградске патријаршије да покрене питање преуређења односа међу аутокефалним православним црквама у свету. Представници Цариграда углавном заговарају идеју да „Васељенска патријаршија“ треба да има улогу „гласноговорника“ и „координатора“ свих осталих православних цркава, као то и да би она, у канонском и административном смислу, требала да постане центар Православља.

Од свих ових идеја можда је најзначајнија она о преузимању јурисдикције Цариградске патријаршије над целокупном Дијаспором, т.ј. над свим православнима који живе изван својих матичних земаља.

Да би се уверили да то нису само нечија „необавезна размишљања“ или „погрешно тумачење“, довољно је посетити званичну презентацију „Васељенске патријаршије Константинопоља“ на Интернету (www.patriarchate.org) и прочитати шта она сама о себи званично саопштава. Може се изабрати било који од мноштва чланака и текстова који се ту појављују, а који су, како изгледа, писани тако да без много увијања представе „Васељенску патријаршију Константинопоља“, ни мање ни више – него као један много мање исполитизиран и потпуно неукалан – православни Ватикан.

Први и уводни текст под насловом, „Васељенска патријаршија Константинопоља“, почиње речима: „Ватикан је срце Римокатоличког хришћанства. Васељенска патријаршија Константинопоља је срце Православног хришћанства.“ Следећи наставља: „Функција Васељенске патријаршије као центра јединства у животу Православне цркве произилази не само из њене изузетне канонске прерогативе на основу које она ужива једнако учешће са Црквом Сјарога Рима... већ иакође и из њене древне мисије сведочења, ипсонала и расадника Православне вере!“ (*Perennial Ecclesiastical Ministry*, www.patriarchate.org)

„Црква Константинопоља, будући први престо међу аутокефалним православним црквама, и имајући историјско и теолошко право и одговорност да иницира и координира акције од међуправославног значаја... има ексклузивну привилегију да делује у вантериторијалном капацитету у односу на цркве у Дијаспори, као и право да суди у споровима.“ (*Canonical Ecclesiastical Jurisdiction of the Ecumenical Patriarchate*, www.patriarchate.org)

Читајући овакве и сличне изјаве са највиших, званичних места Цариградске патријаршије, човек мора да се запита: да ли се то она залаже да и Православље најзад добије своју „централну“ и свој „Ватикан“?

Интересантно је да остале православне цркве немају много воље да се удубе нити пак реагују на овакав талас тенденција и новонасталих тумачења канона Православне цркве.

У међувремену, тежње Цариградске патријаршије, које неодољиво подсећају на изданке политичког покрета „пањелинизма“, развијају се до мере неке нове еклесиологије, т.ј. новог учења о Православној цркви. Свештеник Живко Панев, из Париза, у свом тексту „Питање дијаспоре! наводи пример окружне посланице Цариградског патријарха, на Недељу православља, још давне 1950. године:

„Црква светога апостола Андреја Првозванога, која у почетку бјеше иако скромна и иако малена, узрасла је и проширила се и издигла све до престола васељенског и до центра Православне Цркве. Овај центар и овај божански темељ заједно држе све локалне и аутокефалне Цркве. Оне ипак, управљајући по канонској икономији Црквеним сиварима, и координиране од стране овог центра чине јединствено и невидљиво тело. Васељенски престо сивара се и бди над осталим сиварским црквама, сваки пут када ванредне околности сирецавају иасирску делатност. Никако другачије него овим Престолом, ошинењем с њим и у контакту с њим њомесне

Православне Цркве су повезане међусобно да би формирале тело Једне, Свете, Саборне и Апостолске Православне Цркве, чија је глава нико други него Онај који је почешак и искушење вере, Исус Христос...

Недавно је у „Теолошким погледима“ објављено и предавање познатог теолога, Митрополита пергамског Јована („Васељенска патријаршија и њен однос према осталим православним црквама“, *Портокарас, Халкидик, 23–28. септембар 1993., Теолошки погледи Бр. 1–4 Београд 1998.*), који уз вапај јадикuje: „Еклесиологија је, авај, заиста недовољно развијена у Православној цркви!“ На крају свога предавања он отворено понавља тезе из посланице Васељенског патријарха 1950. године, и тврди да ће „нова ситуација (у свету) допринећи да се осети дубока потреба... да се сви окрену ка средишњој Цркви (мисли на Цариградску патријаршију) које може деловати понекад као посредник у непоразумима, а у сваком случају као координатор и гласно говорник уједињеног Православља“!

Многи ће се запитати од када то Једна, света, саборна и апостолска, православна црква има некакво своје „средиште“? И, зашто се сада, након две хиље година хришћанске историје и након више од пет векова од нестанка Византије, т.ј. од како се Цариград више не зове Константинопољ него Истанбул – одједном у њега треба уздати и од њега очекивати некакву свеправославну „координацију“, „посредовање у непоразумима“ и „суђење у споровима“?

ЧИЈА ЈЕ ДИЈАСПОРА

У последње време примера има више него довољно да потврде да је администрација Цариградске патријаршије усвојила један нови правац у циљу преуређења, не само односа појединих православних цркава међу собом и са цариградским, „васељенским престоном“, него и целокупне Дијаспоре и то по цену једне нове концепције канонског предања и новог развитка православне еклесиологије – науке о Цркви.

Имајући у виду овакве идеје, постаје нам јаснији и до сада објављени дневни ред тема будућег Васељенског сабора, чију припрему координира Цариградска патријаршија, а које су постављене овим редоследом:

- 1) Православна дијаспора
- 2) Аутокефалија и начин на који она треба да се објављује
- 3) Аутономија и начин на који она треба да се објављује
- 4) Диптиси
- 5) Питање заједничког календара
- 6) Сметње за брак
- 7) Прилагођавање канонских прописа који се тичу поста
- 8) Односи Православних цркава са осталим хришћанима
- 9) Православље и екуменски покрет
- 10) Допринос помесних православних цркава остварењу хришћанских идеала мира, слободе, братства и љубави међу народима и укидању расне дискриминације.

Видимо, да се 7 од 10 постављених тема односе на организацију и уређење православне Цркве, а последње три – као да су преписане са неке од седница једног од пододбора Уједињених нација *не чине ли нам се познати слогани о „миру, толеранцији, слободи, демократији, дискриминацији, правима човека, заштити околине“ и т.д.?)!

Питање православне дијаспоре није много обрађивано у канонској праву, каже Др. Димшо Перић у чланку „СПЦ и њена дијаспора“, и објашњава: „Разлоз је био једносаван. То питање нико није постављао све док бивши атински митрополит Мелетије Метаксакис, енергичан борац за идеју панјелинизма, није постојао Цариградски патријарх (1921–1923)“. Панјелинизам заступа

идеју о једној православној држави и Цркви, не само за све Грке већ и за све друге православне народе – попут некадашње моћне Византијске империје. (*Види: Серџије Троицки, Црквена јурисдикција над православном дијаспором, Срем. Карловци, 1932.*)

Овоме треба одати и то да питање *припадности* било које и какве Дијаспоре само по себи уопште није логично јер, Дијаспора може бити то што јесте – Дијаспора, само у односу на припадност некој јурисдикцији (на пр. српска Дијаспора, руска, грчка и т.д.) иначе се уопште не би могла назвати Дијаспором, већ становништвом одређених земаља. Сама чињеница да се она тако назива одређује тиме и њену припадност.

Са православне тачке гледишта, питање би требало да гласи: Да ли Цариград жели да прошири своју јурисдикцију на све географске територије које су изван граница помесних цркава – без обзира на становништво у њима; или ак, наследници Мелетија IV од некуда полажу право на чланове тих истих помесних цркава у Дијаспори, само зато што су они православни? Да будемо још јаснији: да ли је предлог за преузимање Дијаспоре од стране Цариграда постављен, да тако кажемо, на географској или људској основи?

ВАСЕЉЕНСКА ЈУРИСДИКЦИЈА

Знамо да је титула патријарха највише звање у једној аутокефалној православној цркви. Уобичајено је да патријарх има право да сазива остале епископе на Сабор, да поставља епархијске архијереје којима даје грамату о томе, и шаље им свето миро за њихове епархије. Према томе, какав нови смисао настаје када Једна света саборна и апостолска црква има „васељенски престо“, „васељенског патријарха“ и „васељенску патријаршију“?

Васељенски сабори су с правом названи „васељенски“ јер су на њима учествовали епископи и представници целокупне Васељенске цркве. Једна света православна црква се с правом назива и Васељенска, јер не само да се простира на све крајеве земље, него се и даје читавој васељени. Али, одакле Цариградској патријаршији назив „васељенска“ и архиепископима Константинопоља назив „Васељенски патријарх“?

Ни један Васељенски сабор уопште не помиње титулу „Васељенског патријарха“, а још мање „Васељенске патријаршије“. Овај назив је најпре почео да се употребљава у смислу Византије која је себе називала „васељенским царством“, т.ј. светском империјом, па је стога и њен патријарх почасно називан „васељенски“. А из политичких разлога, цариградски патријарси Манојло и Герман у 13. веку први почињу да својој титулатури додају и епитет „васељенски“ (М. Петровић: Студенички типик, стр. 61).

Оно по чему се Православна црква разликује од Католичке јесте одсуство једног центра који би „*координирао*“ (управљао) радом свих осталих православних цркава и једног „врховног“ судије, као што и 39. Правило Картагенског сабора наређује: „*Епископ прве катедре нека се не назива егзархом јереја или врховним јерејем или слично њој, него само епископом прве катедре*“. Такође и 8. Правило Ефеског сабора додаје: „...*да ни један од најбољољубивијих епископа не заузима другу епархију која није била од давнина и од самога почетка његовом, или његових представника руком... да се њим називом свештеничке службе не њој крађује гордост свештене власти*...“!

Изгледа да није никаква тајна да су тежње Цариградске патријаршије управо такве да она жели да буде центар Православља и да има некакову „универзалну јурисдикцију“ над целом Дијаспором. Јер, мора се признати да, ако се ова титула усвоји и званично, без обзира како је ко тумачио, назив „Васељенска патријаршија“ ипак носи са собом и призвук „васељенске јурисдикције“.

Знамо да су сви епископи међу собом једнаки, јер ни један од Бога није примио већу благодат од осталих. Тако су и сви поглавари аутокефалних православних цркава међусобно равни, и „није случајно да је Св. Теофан Исидоредник (+817) све њиховијаршије назвао васељенским, што и јесте прави ограз саборности у Православној цркви. Није случајно ни то што се у канонима нико од епископа не назива васељенским.“ (М. Пејровић, Православна дијаспора; Држава, Београд, 1994.) Апостоли, који су предали власт епископима, нису имали једног представника, гласноговорника или координатора међу собом, него су сви до једног били „учитељи васељене“. Тако, или су сви епископи васељенски, или није ни један. Јер, тамо где је један епископ, свештенство и народ, тамо је и Једна, света, саборна и апостолска црква.

„Утемељено на искуству Цркве као **неба на земљи**, богословље Оцаца је увек било слободно од овога света, и управо због тога свагда кад се суочи са њим светом, да га „просуди“ и да га мења. Исцело из тог искуства, данашње богословље се неизвесно налази у кризи идентитета, у његовим заједничким темељима, његовим ставкама и методима, у његовим заједничким „легијимима“, а без икаквог стваралачког учинка, како у Цркви и тако и у свету!“ (Прои. Александар Шеман, Православље на Западу, Цетиње, 1997, стр. 23.)

Оно што је сада потребно за решавање оваквих богословских питања јесте пре свега, ново истинито и трезвено искуство савременог света, али ослобођено његовог пагубног утицаја. Потребно је трезвено расуђивање савремене стварности и одрицање од многих, данас непотребних историјских баласта који не одражавају суштину Цркве Христове, већ њену рефлексију или одсјај у људском друштву или у историји. Јер, будућност Цркве се не може градити на темељу „сарадње“ са овим светом нити на њеном сјају из прошлости, већ уз помоћ Духа Светог на једином стварном и истинитом темељу који је за свагда постављен, а тај темељ је Христос.

Јереј Србољуб Милетић

ДНЕВНИК

ДЕЧЈЕГ ХРАНИЛИШТА СВ. НИКОЛЕ „БОГДАЈ“ У БИТОЉУ

ПИСМА ДЕДА ВЛАДИКЕ ДЕЦИ У „БОГДАЈУ“

Епископ Охридско-битољски Николај
члан Светога Синода
Сремски карловци 11/24 авг. 35. г.

+

Љубазна сестро Надо,

Мир и радост Вам од Господа!

Примио сам Ваше писмо. Видим, дело Ваше напредује. Но Ви хоћете одговора на многа питања. Ко може све одговорити? Нека се ствар почне, па нека се развија.

Пре свега треба да откупимо и оно друго гранично имање с кућом од северне стране. Тада ће бити више простора. Писао сам заменику мом, да Глигор упита турке за цену. Немам одговора.

За прво време при средствима која имамо – најбоље је имати обданиште, без преноћишта. Давати сиротој деци два obroка; уз то песму, молитву, васпитање и забаву.

Ако се и старија деца, сиромашна и оскудна, пријаве за по један оброк – не отказати.

За помоћницу можете узети искушеницу Даницу из Св. Петке Цапарске, док се не уреди са игуманијом у Калишту, да пошаље монахињу сестру Сару, која је радила у Београду на сличном послу.

Не журите за Београд. Зар не видите, да Вас је Провиђење до-
нело у Битољ на племенито дело? Бог да Вас благослови.

одани Вам +Епископ *Николај*

+

Љубазна сестро Надо,
Примио сам сва писма.
И на све шаљем кратке одговоре.
Нека се не љуте на кратке одговоре.
Мисли су ми дуге, од Карловаца до Богдаја.
И у мислима све вас гледам.
У молитвама све спомињем,
и у души све носим.
Јесу ли деца у Богдају гладна?
Јесу ли жедна?
Јесу ли весела?
Како се сад живи у Богдају?
Бог је богат и помоћиће.
Свети Никола је добар, и чуваће.
Земља је Божија родна, и нахраниће.
Вода је Божија бистра, и напојиће.
Сунце је Божије светло, и развеселиће.
А деда владика далеко – но доћиће.
Поздрав сестри Сари, поздрав свима.
Бог да оснажи сестру Наду, да може
да води и руководи.

+Еп. Николај

У Срем. Карловцима. Четвртак, 24. јан. (6. фебр.) 1936.

ПИСМА ДЕЦУ У БОГДАЈУ*

* Сва су писма деци била на жутим хартицама. Децу су предати оригинали, а Богдају су задржане копије.

Петри
Хвала на лепом писму.
И на дивном везу.
Бог да је живи и благослови.
Е.Н.

Јованки
Љуби руку Јованка
сваком старијем.
Малом Вељану
благодари на писму.
Нека деца у Богдају расту
и нека дрвеће цвета,
Кад дођем да се заједно
радујемо.

Марији Митровић
малој шнајдерки
поздрав и благослов.
Н.Е.

Малом Пери

Хвала на писму.
Бог да благослови
сву децу у Богдају.

Радојки
Станковић
Здравље и срећа
од Бога у Богдају.

Малом обућару
Јови Јовановићу
Много поздрава и благослова.
Здравље свима у Богдају.

Сестри Наги,
Данас ме известише да је безвласнички плац добијен. Хвала
Богу. – Писмо примљено. Немојте се уплашити од немаштине.
Обратите се прот. Милошевић и Карановић.
Деци неуписаној дати нешто хране у руке.

Поздрав и благослов свима!

Е.Н.

У Срем. Карловцима, четвртак 24. јан. (6. фебр.) 1936.

+

Епископ Охридско Битољски
11/24 – II – 1936.
С. К.

Надо сестро,

Радујте се у Господу!

Писмо Ваше ме је обрадовало, јер ми доноси гласа о Богдају, и
о срећи малих становника његових, и о труду Божијих трудбеница:
Наде, Саре и Данице. Надам се, да је пристала и четврта трудбени-
ца – Стајка сестра из Калишта.

У Јерусалим ја не могу ићи ове године.

Ко зна – да ли икад више.

Но биће ми веома драго, ако се Ви решите да идете. У том слу-
чају треба што пре да се пријавите проти Стеви Димитријевићу,
проф. богословског факултета у Београду. До сада се пријавило не-
колико, не много. Ја верујем, да ће Свети Никола чувати и сачувати
Богдај до Вашег повратка. Треба само да се чује по Битољу да ћете
Ви доћи, да би многи послали по Вама прилоге и имена за помен на
гробу Божијем. А можда би Ваша одлука охрабрила још некога да
пође. Желео бих чути боље вести о Вашем здрављу. И о каквоћи
воде коју пијете. И о превлачењу камена за зидање у пролеће, ако
Бог да. И о многој многој деци у Богдају, како крштеној тако и
некрштеној (муслиманској).

С благословом и поздравом

+Еп. Николаи

Благослов и поздрав и загрљај свој деци. Малом Брани здра-
вља желим. И Петри свако добро. И свима, свима анђелску радост,
здравље, живот и спасење.

Амин, дај Боже!

ПИСМА ДЕЦИ У БОГДАЈУ

+

Помаже вам Бог, децо!
 Како сте?
 Ја се молим Богу за вас и верујем да вам благи Бог даје шта вам треба. Примио сам слике што су сликали: Тодо Ристић, и Аспасија Димитријевић, и Анастасија Шуљевић, и Марија Нешковић и Љуба Крстић.

Врло лепо и красно.
 Замирисало је оно цвеће што су насликали,
 Запевале су оне птице са слика у мојој соби.
 Засијало се оно сунце са звездама,
 а оне куће опет на сликама
 напуниле се деце и пилића.
 Хвала, хвала, хвала, децо!
 Води ли вас мати Сара у Цркву?
 Кува ли вам сестра Даница?
 Кад ће вам доћи из Јанковца сестра Нада?
 Јесте ли почистили башту – пролеће долази?
 Јесте ли посадили много цвећа?
 Храните ли птице под дрвећем?
 Живели! Живели! Живели!
 Бог да вас благослови.
 Још мало мало па ћу вам доћи.
 ваш Деда Владика.

3/17 марта 1936.
 У С. Карловц.

ПИСМО МОЈОЈ ЗЛАТНОЈ ДЕЦИ У БОГДАЈУ

Помаже Бог, децо!
 Како сте, харно ли сте?
 Јесте ли здраво, децо?
 Имате ли хлеба?
 Имате ли све што треба?
 Молите ли се Богу?
 Слушате ли сестру Наду?
 Слушате ли мати Сару?
 Ходите ли у Цркву?
 Јесте ли весели?
 Јесте ли чисти?
 Јесте ли умивени?
 Јесте ли одевени?
 Волите ли друг друга?
 Помажете ли друг другу?
 Јесте ли мирни на молитви?
 Јесте ли мирни у трпезарији?
 Вичете ли и смејете ли се улицом?
 Поштујете ли старе људе и жене?
 Љубите ли руку Сестрама кад долазите
 и одлазите?
 Учите ли се децо?
 Знате ли да постављате трпезу?
 Знате ли да метете кућу?
 Знате ли да шијете и везете?
 Знате ли донети воде и дрва?
 Знате ли садити цвеће?
 Како живите у Богдају?
 Збогом, децо! Скоро ћу вам доћи.
 Бог да вас благослови!

ваш Деда Владика

фебруар 1936.
У Срем. Карловц.

ДЕЦИ У БОГДАЈУ

+

Драга моја децо,

Бог да вас благослови.
 Чујем, да сте се причестили.
 Нека вам је на живот и на здравље.
 Чујем, да имате хлеба у Богдају –
 нека је хвала Богу који вам даје хлеб.
 Чујем, да живите у Богдају као у Рају –
 слава Богу и хвала Светом Николи.
 Чујем да сте радосни, весели, вредни,
 послушни – нека вас Господ благослови.
 Чујем, да се много труди за вас
 сестра Нада и мати Сара и Даница
 – реците им: Хвала и молитвe се
 Богу за њих.
 Чујем, да добро слушате сестру Наду
 и мати Сару – тако увек да их
 слушате, јер оне су од Бога послате
 да вас хране и уче.
 Чујем, да вас ђакон учи лепим
 песмама – кажите му: хвала и
 ја му кажем: хвала!
 Чујем, да се сваки дан Богу молитвe –
 нека вам благи Бог поможе.
 Чујем, да имате велику љубав међу собом –
 тако нек увек буде.
 Чујем, да идете у цркву са мати Саром –
 то је добро и благословено.
 Драга моја децо, ја вас поздрављам:
 Бог да вас живи и благослови.

Ваш деда Владика.

У Срем. Карловц.
уз Часни пост 1936.

Сестри Нади Ацић (Св. Наум)

Епископ Охридско-Битољски
10/29-V-1936.
У С. К.

Надо сестро
Мир Вам и радост од Господа!

Примио сам Ваше писмо и обрадовао се Вашем опорављању.
 Останите тамо још неку недељу. Опоравите се још боље. Имате
 времена и за Богдај. И у Св. Науму може се радити за становнике
 Богдаја – молитвеним сећањем.

То је духовна бања, где се душа ојачава. А кад се душа ојача,
 она држи и носи тело још више и снажније него у другим прилика-
 ма – у земљаном менталитету – што тело држи и носи душу.

С поздравом и благословом одани Вам

+Еѿ. Николаи

+

Епископ Охридско-Битољски

СЕСТРАМА И ДЕЦИ У БОГДАЈУ

Помози вам Бог, сестре и децо!

Ево да вам се јавим.

Примио сам писмо од Петре и Анастасије и Стеванке.

Дивна писма.

Пишу ми да сте сви здрави и весели и задовољни.

Дај Боже, тако да буде увек и до века.

Пишу ми да тице певају, јагањци расту, цвеће цвета, и да је у Богдају као у Рају. Амин Боже, нека тако буде.

Ја сам здраво и добро, хвала Богу.

Чујем, да је и сестра Нада оздравила. Деца су се молила Богу за њу, па је благи Бог повратио њој здравље.

Скоро ћу вам доћи, ако Бог да.

Да вас видим, да вас благословим и да се са вама радујем.

Да ли се ради на агиазми?

Да ли ђакон Ламбра учи вас певању?

Све вас поздравља, воли и благосиља
ваш Деда владика

Уочи Спасовдана

1936. г.

у С. Карловцима

+

Епископ Охридско-Битољски

у краљеву 13/26. септ. 1936.

Надо сестро,

Примио сам писмо и схватио лепо описану ситуацију у Богдају. нека се ради колико се може, у име Божије. Толико могу рећи. Ако вас има за сад 3 сестре, није ли то доста за смањени број деце?

Но ја увек сањам о великом броју деце у Богдају.

Молим Вас заблагодарите на дивним писмима и поздравима: Љубици Марковић, Вељану Талевићу, Драгољубу ? и Дим. Радовановићу.

Од Бога вам свима благослов, мир, здравље и радост.
Е. Николаи

Овде убацујем песму снегу, коју је Владика певао у присуству деце, кад је напољу почео падати снег и све обелило. Владика се ожалости и уплаши како ће деца отићи кућама слабо обувена у нанулама, па као генерал што храбри своју војску пред бој, он поче певати са децом снегу.

Одма су је певали и Владика и деца са много одушевљења, он је жезлом давао такт о под.

Исту је доцније прибележио и послао у писму. Доцније се често певала.

„Ој снеже, снеже, белоглави кнеже

Падај, падај, нападај

Сву нам земљу покривај

Да нам земља боље рађа

Да пшеница буде слађа!
 Ој снеже, снеже, белоглави кнеже.
 Ој снеже, снеже, белоглави кнеже.
 На бело нам личиш млеко
 Ал' од тог си ти далеко! Ој снеже...
 И на шећер личиш много
 Ал' ко би те јести мого? Ој снеже...
 Личиш доста и на пепо
 То од тебе није лепо! Ој снеже...
 И на много друго личиш
 Туђим перјем ти се китиш! Ој снеже...
 Ал' какав си да си баш
 Ти си опет снеже наш. Ој снеже...
 Немој само да се мрзнеш
 Немој воду да замрзнеш. Ој снеже...
 Нити нагло да окопиш
 Да улице не потопиш. Ој снеже...
 Слабе су нам обуће
 А далеко од куће! Ој снеже...
 Јер кад викне сестра Нада,
 Оде теби бела брада! Ој снеже...
 Деца ће те отерати,
 Из авлије истерати. Ој снеже...
 Мотикама, лопатама
 И зубатим грабуљама. Ој снеже...
 Него мирно да лежиш
 А у пролет да бежиш. Ој снеже...
 2-XI-1936. год.

НЕКА ДЕЧЈА ПИСМА ДЕДИ

Богдај 17. септ. 1936.

Благослови Деда Владико.

Ми смо се надали да вас причекамо на станици и певали смо уз
 пут Исполајети Деспота. Ми смо онда чекали у Богдају. Молили смо
 се код водице Св. Николе, правили смо метаније. Викали смо код
 водице, Свети Никола, доведи нам Деда Владику нашег, у Богдај.
 Набрали смо много лепог цвећа. Правили смо венце, метнули смо
 код иконе. Хвала вам за бонбоне, ми смо се много обрадовали и по-
 делили. У Богдају су деца много весела. Живео наш Деда Владика.
 Живео!

Благословите Деда Владико. Љуби руку Љубица Марковић уч.
IV р.

Благословите Деда Владико.

Хвала за писмо, много смо се обрадовали кад нам је дошло
 писмо из Београда. У среду сви смо се причестили. Када смо се вра-
 ћали из Св. Димитрија падао је снег и сви смо били бели као Анђели,
 и смо му певали: Ој снеже, снеже, белоглави кнеже. Ми смо се
 клизали и санкали. У уторак смо имали прославу годишњу како је
 оживео наш Богдај. Ми смо се веселили и певали смо гостима. Жао
 нам је Дедо што нисмо знали када си побегао из Битоља у Београд.
 Ми смо те три дана чекали. Ми се молимо Богу да нам дођеш пре
 Божића, опет да те вежемо за оцеве.

Љубим руке благословите Деда Владико вашег
Ванђела Стојановића. Богдај 10-XII-1936.

Благословите Деда Владико.

Хвала за писмо много смо се обрадовали. Када сте децу приче-
 стили у Београду, и ми смо се овде причестили. Кад је била просла-
 ва Богдају певали смо, весели смо били. Ми весело чекамо Божић и

да идемо са пештером. Кад је падао снег ми смо му певали, ми смо се радовали, клизали смо се и грудвали се, правили човека од снега.

Деда, ми смо вам послали једно бакарно легенче и ибрик у манастир Жичу, кад буде Света Литургија да умијете руке да се молити Богу за нас.

Љубим руке. Благословите Деда Владико. Вељан Талевић
уч. IV раз. хоровања у Богдају. 10-XII-1936. г. Богдај

Благословите Деда Владико.

Ево да вам се јавим деда Владико. Хвала за шећер и за писмо што сте нам послали за Славу Св. Николу. Нисмо имали места горе гости где да стоје, било је много гостију, па смо колач секли код Свете водице напољу. Певали смо лепо, било је лепо време, грејало је сунце. Ми смо мислили шта ради наш деда Владика. Имали смо леп ручак, било је деце много, нас 90 деце. Сва деца чекају вас за оцеве. Спремили смо узице, да вас вежемо. Водиле су калуђерице муслиманску децу у џамију на њин празник.

Љуби руке Драгољуб Јоксимовић. Богдај 1936. г. 27–14. децембар.

(Чика Димитрије, кројач, члан Ц.З. је децу увео у џамију, а сестре су их довеле до врата џамије.)

ПИСМО СТАРИЦЕ БАБА ЗАХЕ ВЛАДИЦИ

(Баба Захарија, која меси просфоре за цркве Битољске, присуствује свакога дана на свима богослужењима. Прикупља прилог за порушену цркву у порушеном своме селу Трнову и стара се о подизању исте, сву душу залажући. Црква трновска, Трново и Магарево су порушени до темеља Солунским фронтом 1915–1918. год.)

Деда Владико поздрав много, срећан празник, да си жив што отвори Раји Божији Богдају.

Да направиш црква на другата година, Боже дај.

Много се радовамо сите. Само ти што не беше тука, ми је жал. Друго све весело беше. Што пејање пејет и што добро кажет.

И калуђерке добро направисмо вечерње и се задовољисме.

Сега, за Богородицу Трновску.

Да ми те даје што сакаш и да ми те варле (чува) од сат лош.

Миро од кости да ти тече.

Богородица Трновска се ради сега иконостас. Дошао је Нестор.

Ово је жеља наша, да слуга шо бил тој го сакала да дојде.

Оте идеет сега прасиња из изворат коске од гробје.

Сега поздрав од баба Заха Ти прави метаније, ти баци река (љуби руку) и да ни благословиш.

Ти имаш мисли од Бога. Ти шо мислиш све је добро за нас.

Битољ, 18-XI/1-XII-1936. год.

ПИСМО

из сред Београда
деци у Богдају.

Помози вам Бог, драга децо!

Ево ваш деда владика јавља вам се из Београда.

Здраво сам и добро, хвала Богу.

И вама желим свако добро од милога Бога и много здравља и радости. Овде су се данас причестила деца. А ја се мислим, да ли су се и моји мали пилићи из Богдаја причестили?

А први снег је пао јуче. Обелио сав Београд. Али не зна нико овде да пева ону песму: Ој снеже, снеже, белоглави кнеже – како ли оно беше? А кад викне сестра Нада – како 'но даље?

Деда Патрика⁺ показао ми је онај лепо вез што сте му послали. Много му драго и благосиља вас, заједно са вашим дедом владиком.

⁺ Патријарш Варнава

У Београду
19. нов. (2 дец.) 1936. год.

Сестри Нади и свима сестрама у Богдају благослов и поздрав шаље

ЕПИСКОП ОХРИДСКО-БИТОЉСКИ НИКОЛАЈ

Много благодари на послатом легену за Жичу и судовима за нафору. Веома фино и укусно израђено. Св. Сава види – и платиће.

Манастир Св. Жича
пред Св. Николу 1936.

Љубазној и драгој ми деци у Богдају

Помози вам Бог, децо!
Јесте ли здраво сви Богдајци?
Јесте ли сви јунаци?
Јесте ли сложни и побожни?
Јесте ли чили и весели?

Чујем да сте се сви причестили, нека вам је на живот и спасење.
Чујем и за муслиманску децу међ вама да су послушна, добра и весела. И то ми је мило.

Чујем да сте лепо прославили годишњицу Богдаја. Одлично!
Живели на много и много лета, Боже дај!

Чујем да су вам дошле две нове сестре из Јанковца, две кћери Свете Богородице. Слушајте их добро, као и сестру Наду.
Богородица их послала вама зато што вас воли.

Чујем да вам се шпорет пуши, па дим моју децу гуши. Али нека, нека – скоро ћемо га напоље у снег, а други нов у кућу, да се радује сестра Даница и њена Јованкица.

А сад вам благодарим на писмима и поздравима.

Честитам вам празник Светог Николе. И шаљем вам једну велику кесу, да каснете (окусите) – и сетите се да Светог Николу слави и ваш Деда Владика.

Деца из Богдаја

Честитају своме Деда Владици нову 1937. годину
(сви својеручно) и желе да му Бог да:

Да вам Бог отвори рајска врата да уђете у рај. Илинка Јовановић, уч. IV р.

Бог да Вам да здравље. Марија Станковић.

Бог да Вам да Царство Небеско. Пандалинка Шампањевић.

Бог да Вам даје здравље и живот. Стојче Талевић.

Бог да деди Владики да сазида један манастир за његово здравље. Ванђелије Крстић уч. III р.

Бог да му да што жели. Ремзија Асановић, уч. III р.

Бог да да среча Деди Владики. Василије Цветковић, уч. III р.

Да му Бог да добра среча и здравље. Јосиф Антоновић.

Да буде здрав и жив. Петар Стојановић.

Бог да вас поживи. Емине Хасан.

Бог да да здравље и срећу деда владики. Мелек Мамут.

Бог да да здравље. Веља Спасевић, уч. II р.

Да сретно проводи много година. Вера Илић, уч. III р.
 Жив да буде. (Мала) Јованка Јоксимовић.
 Здрав и жив. (Мала) Олгица.
 Бог да нам поживи Деду Владику. Ванђелица Талевић, уч. IV р.
 Да поживи Деда владика и да дође код нас. Стефановић Благо-
 је, уч. III р.
 Бог да даде деди Владики живот. Михаило Ђорђевић, уч. II р.
 Ја желим да да Бог Деда Владици Рај. Драгољуб Јоксимовић,
 уч. II р.
 Ја желим Вама од Господа спасење и живот вечни. Петра Рист-
 тић.
 Бог да да на Деди Владика што хоће. Теки Селакудин.
 Бог да му отвори Рајска врата. Сава и Ружица Јефтовић.
 Да да Бог неку Велику срећу на Деда Владика. Милорад
 Радовановић.
 Деда Владика да се створи Патријарх. Вељан Талевић, хоро-
 вођа, IV р.
 Ја волим да се Деда Владика створи Анђео. Ванђел Сто-
 јановић.
 Ја волим да уђе у Царство Небеско. Крста Петровић, шегрт.
 Ја волим да Бог створи да Деда Владика буде Светац. Радојка,
 уч. IV р.
 Ја волим да га Бог претвори у Свети Сава. Петар Деловић.

(Ова честитка са дечијим жељама писана је на табаку без пре-
 писа, зато је са свима погрешкама оригинална послата Деда Влади-
 ци. Писано са црвеном и плавом оловком по жељи, како је ко хтео
 шарати.)

+

Епископ Жички

Помози вам Бог, децо!

Ево да вам се јави ваш деда владика и да вас све поздрави и
 благослови.

Хвала Вам на писмима и поздравима. Да сте ми сви здрави и
 весели.

Имате ли хлеба децо?

Имате ли гра и купуса и лука?

Молите ли се Господу?

Слушате ли сестру Наду?

Поштујете ли сестре калуђерице?

Чувате ли ону Свету водицу Св. Николе?

Цвета ли дрвеће?

Расте ли трава?

Шарени ли се цвеће?

Ево чујем ваше одговоре, да је све добро.

Амин, дај Боже!

збогом, децо из Богдаја!

ваш деда владика

9/22 марта 37 г.

У Жичи

+

Епископ Жички

Надо сестро,

Радујте се Господом!

Кад већ познајете ту ваљану Личанку, зашто је не би позвали?
 (Само ако не тражи неку „Београдску“ плату!) Можда њу сам Бог
 шаље у Богдај. Ја сам се у прошли петак вратио из Београда због

смрти архимандрита Рафајла. Ви сте га, мислим, знали. Он је долазио у Богдај, и много се радовао Богдајској малој Царевини. Велики духовник.

Ако Бог хоће, ја ћу тамо доћи у недалеком времену.

С благословом и поздравом
Е. Николаи

9/22 марта 1937.
у Краљеву

+

Сестри Нади
за децу у Богдају.

Помози вам Бог децо!
Примио сам шарно цвеће из Богдајака' из Раја.
Примио сам све букете,
рука ваша што исплете.
И прстенке, љубичице,
и метвице и душице.
О ал' дивно све мирише,
к'о да дечја душа дише!
На мом столу цвећа ено,
па ме гледа зачуђено.
И пита ме цвеће ово:
шта имаде, дедо, ново?
Зашто веће не долазиш?
Обећање зашто газиш?
Деца тебе поздрављају,
за Ускрс се још надају.
Не дођеш ли чак ни тада,
не желе те за никада!
Чувши шта ми цвеће збори,
од стида ми лице гори.
Добро, добро, цвеће мило,
растанка је доста било!
Ево идем, ево журим,
ка Богдају славном јурим.
Па кад стара врата шкрипну,
сва ће деца да узвикну:
Ево деде, устаните,
и у ред се поставите.
С нашим дедом да стојимо,
милог Бога да славимо!

С благословом и поздравом
Ваш Деда – Владика.

Благовести, 25 маја/7 апр. 1937.
У Жичи

+

ЕПИСКОП ЖИЧКИ

Надо сестро,
Помаже Бог!

Мучите ли се?
Мучите ли се Христа ради?
Знам, да се мучите. Но те муке Бог Својим погледом позлаћује.

Примио сам све букете цвећа од малога Богдајског народа, замислите, није увенуло! И ево га на столу – не увело. А данас је че-

тврти дан како је послато. Слава Богу, који све држи и свему даје снагу.

Данас опет примих красно писмо од оца Драгољуба Мијатовића. Он је очаран Богдајем. Уз његово писмо стигоше још 4 писма, и то: једно од Драгољуба Јоксимовића Србијанског Соколића, друго од Милојке и Василије, што ми јако души прија. А треће и четврто од две Љубице, две Богдајске ластавице.

Свима – хвала. Све благосиљам.

Све поздрављам. Сестру Наду на првом месту.

У име Божије – ево долазим.

Али ако сам сувише одоцнио, нека ми деца пишу да не долазим.

Е. Николаи

Петак 27. март (9/IV) 1937.
Краљево

Драга децо,
Христос васкрсе!
и помози вам Бог!

Примио сам ваша писма. Благодарим.

Благодарите Господу за све, јер све од Њега имате.

Радујте се и веселите се, јер вас Господ љуби.

Дали сте бело јагње манастиру Св. Христифора – то је ваш прилог за здравље. Добро сте учинили. Нека вам је Св. Христифор на помоћи.

Па сте дали и белога петла.

А за то сад имате славује да вам пева.

Хвала сестри Јелени што вам је даровала кокицу.

О ком то Јосифу говорите?

Поштујте мајсторе. Послужите их. Нека мало и они „касну“ из ваше чанице. Будите милостиви, па ће и вас Бог помиловати. Кад долазите у Богдај, прво идите на агиазму, прекрстите се и узмите мало Свете водице. А који ноћива у Богдају, нека то свако јутро чине пре доручка. Богу је то угодно и Св. Николи.

Остајте с Богом, децо.

Доћићу вам, ако Бог да скоро.

Ваш деда Владика.

(на истом писму)

У Београду, Патријаршија.
20. маја (2/VI) 1937.

+

Љубазна сестро Надо,
Христос воскрсе!

Сад примих Ваша писма, као и писма добре деце, Божије деце из села Богдаја. Сва та писма дошла су ми као сунчани зраци.

Задовољство свију вас осећам и ја.

У радости вашој учествујем. С вама Бога хвалим и Богу благодарим на благодати Његовој. Кажете и сувише Вам је тамо добро. Слава Богу! А како ли је пак онамо у свету вечне светлости и вечне радости!

Овога часа спремам се на пут за Опарић у Левчу – по жељи Њ.С. Патрике – да освештамо нову цркву. Зато опростите што Вам више и дуже не пишем.

Срдчан поздрав и Божији благослов најпре Вама као највреднијој и најбрижнијој духовној матери толике деце; па онда часним сестрама помоћницама, које трудом око туђе деце спасавају своје душе; па ваљаним зидарима нашим, и најзад и свој деци, нарочито

оној која ми се писмима јавише: Живку, Вељану, Ванђелији, Радојки, Драгољубу, Љубици и осталим. Поздрав ђакону. Поздрав и комшијама, Радиши и његовој Госпођи и Босиљки.

Одани Вам у Господу

+Е Николаи

У Благовештењу, Овчар

Петак, 27. јули (по правосл. календ.) 1937. г.

Надо сестро,

Веома се радујем што сте се у Св. Науму опоравили. Како је диван Бог у делима Својим, нарочито кад усахлог болесника помало опажа снагом и украси ведрином и весељем.

Златни Богдај наш! Некако ми је милији и срцу ближи од свега осталог. Нема дана да се дух мој не спусти у тај тихи и свети перивој, где Свети Никола влада, где Дух Божји вијори и лахори, и где сестра Нада са 70 својих синова и кћери обитава.

Многи су због мога премештаја опустили се и олабавили у пређашњој ревности. У толико ми је милије што сестра Нада дивно резонује, да и ако сам овамо ипак сам и тамо. Заиста и тамо! Тамо ћу поручити да ми се гроб копа.

Поздравите децу!

Радујте се с децом!

Јавите се, како ће бити летос?

Ја се надам тамо друге половине августа.

С Божјим благословом и поздравом

Е. Николаи

Љубазна сестро Надо,
мир Вам и радост од Господа

Ово је већ друго Ваше писмо на које нисам одговорио. Но по оном првом наредио сам моме заменику да учини шта треба.

Поздрављам и благосиљам почетак рада у Богдају. Нека би вас све штитио Свети Никола.

Духом сам са децом. Гледам их како се скупљају, састају, разговарају по том Божјем перивоју. Па, ваљда, зачуђено гледају своје нове дворе!

Ах! кад дођем! Како ћемо се сви радовати! Дај Боже!

Све је у Божјој руци, па и мој живот. Ваша бојазан за мене јесте као неко интуитивно предосећање. Заиста, заиста, опасношћу смо окружени дан и ноћ⁺. Но гледам чуда како се остварује она библијска реч: „Падут во мрежу своју грјешници.“

⁺ У доба конкордата.

Хвала вам свима за молитве. Ваше молитве штите ме у опасности.

Бог нека вас благослови

Е. Николаи

На дан Св. Адријана и Наталије

Жича

(26-VIII/8-IX-1937.)

Битољ – Богдај

3 (16) септ. 1937.

(Поздрав од деце)

„Поздрављају те наш добри Деда Владико сва деца из Богдаја“.

Ово су деца написала и спаковала корпу са јабукама, дуњама, орасима и грођем узрелим у Богдају, окитили виновим лишћем и цвећем. Ово однесе у Жичу Деди Владици мати Вероника и сестра Анђа и пођоше у Србију својим послом.

(Дечије писмо своје Деди Владици)

Благословите Деда Владика.

Ево да вам се јавимо. Ми смо хвала Богу живи и здрави а тако желимо и вама још и бољи живот и здравље. Јуче смо сви радосно запокладовали, ишли смо у цркву, ми смо се опростили сви јуче. И сада и вас молимо да нам опростите Деда Владико што смо Вас увредили и наљутили. Ми много волимо да нам дођете за оцеве и да Божић проведемо са вама, да унесемо бадњак у вашу собу и сви заједно весело да певамо „Рождество Твоје Христе Боже наш“ и све друге песме. Кад дођете за Божић оћете да видите нову трпезарију са лепим прозорима. Деда Владика, ево да вам нацртамо прозор.

Благословите Деда Владика. Љубимо руке и моле за опроштај сва ваша деца из Богдаја и Љубица Талевић.

У Богдају 28-15-XI-1937. г.

Вредним сестрама и деци у Богдају
шаљем благослов и поздрав.
Драга децо моја,
Помози вам Бог!

Примио сам писмо од вас и од сестре Наде. Хвала и хвала.
Мило ми је што сте сви здрави и задовољни.
Зелени Богдај прође, а дође бели Богдај. Ој снеже, снеже!
Певате ли?
Радујете ли се?
Волите ли се?
Молите ли се?
Светог Николу ја ћу славити овамо у Жичи. А ви тамо у Богдају.

Да помогне и вама и мени.
А за Божић не знам, да ли тамо да дођем или овде да останем?
Како ви мислите? Да ли ви волите да ја тамо дођем?
Везете ли срмом?

Благосиљам и поздрављам
ваш деда Владика

На дан Св. Катарине
у Жичи
24-XI/7-XII-1937. г.

Премештај – одлазак из Битоља (1938)

На дан Светога Јована
Драга моја децо у Богдају,
Збогом остајте!

Жао ми је што се растајем од вас. Волео бих да сам с вама непрестано.

Ноћас док ви спавате, ја ћу бити на путу, далеко од Битоља. Али душа моја биће с вама. Све сам уредио и наредио шта треба за вас.

Остаје ми још да се стално за вас молим Господу, да Вам Он даде здравља и добар дух. Сестре да слушате и поштујете много, много. И оне вас воле много, много.

Но ако Бог хоће, опет ћу вам доћи, ускоро, ускоро.

Живео Богдај!

Живела деца у Богдају!

Живеле добре сестре Богдајске!

Бог вам свима у помоћ.

Поздравља вас, води и благосиља

ваш деда Владика

Сестро Надо,

Морам да идем.

Наредио сам о. Мијатовићу да вам излази у сусрет у свему што вам је потребно. За башту, с леве стране, донето је решење, и потписано. Сад сте ви господари.

поздрав и благослов

Е. Николаи

Јован дан, вече, 1938.

У Битољу.

Кроз дан два почиће комисија у Трново да вам преда имање. *Пројиа Милошевић* све зна. Он зна шта треба и са имањем у Оризарима. Само, да не би заборавио, чешће му се јављајте и питајте шта је урадио.

О Св. Сави 1938. г.

(Писмо Деда Владици из Богдаја)

Благословите Преосвећени наш добри Деда Владико.

Много благодаримо са децом за Вашу превелику Очинску љубав за нас недостојне и много грешне. Ми не умемо да захвалимо Богу. Бог да Вас хвали. Колика је наша радост са Вашим доласком, толика је и наша жалост са Вашим одласком. Али би она била још већа, да Ваш дух не остаје са нама. Онако као што Господ после Утешитеља апостолима. Ако смо на молитви, са нама сте у молитви, ако смо за ручком, на трпези је Вама постављено место. Из Пролога чујемо Вашу спасоносну и назидателну свету реч, ако смо са децом преко дана из свих дечијих уста се само чује име „наш Деда Владика“. Ако ко прима милостињу која му се даје, благослов му иде из уста: „нек нам је жив Деда Владика, њега Бог да нам сачува.“ Ако се полази вечером на сан, идемо код Деда Владике у ћелију за благослов.

Ето овако се тешимо и радујемо духом Вашим који је са нама непрестано. Ми смо Вам захвални за Ваше свете молитве које нам дају овај добри дух, који нас овде чува и са Светим Николом штити од свега зла.

Господу слава и Вама хвала.

И уз то увек још стиже Ваша жива реч кроз писма и дарови из Ваше шчедре милосрдне руке. Хвала много, не за кајмак него за љубав Вашу која нас греје као неко сунце.

Хвала за писмо које остависте на поласку за нас, хвала на сећању, на старању за опредељену башту. Сад ћемо у име Бога предузети рад како рекосте.

По Вашем одласку је пао још један снег, па су однеле сестре четвора кола дрва на Бајир и поделиле и обишле сироте породице.

Да не бринете, Преосвећени, и кад нисте Ви овде, ми њих нећемо напустити. Деца нова долазе са Бајира, њих 6. И неке жене долазе за храну и своје потребе у одећи и обући.

Не знам Преосвећени како треба, да ли да бележим рад овај, делење и обилажење сиротиње по Битољу – или не?

Опростите Преосвећени за све.

Благослов Ваш Свети моле благодарне сестре и деца из Богдаја.

Недостојна и грешна сестра Надежда.

Битољ, на Св. Саву 1938. год.

Благословите Деда Владико

Ево да вам се јавимо да смо живи и здрави. Како сте ви, Деда Владико хвала за писма која сте оставили у Митрополији. Ми смо се много обрадовали и много смо и плакали за вас Деда Владико што

сте нам отишли. Ми нисмо заслужни да ти нас толико волиш. Данас на Св. Саву добили смо од вас две чабрице кајмака. Хвала Деда Владико за кајмак, ми смо много задовољни и захвални вама. Сваки пут се молимо за тебе Богу да нам будеш здрав и жив. Ти си Дедо сва радост наша. Ми немамо другу радост. Данас смо вам пратили телеграм да вам честитамо у жичи Славу Св. Саву, да нам будете и ви као Св. Сава. Ми смо деца у Богдају направили малу цркву Св. Сави и данас смо запалили свећу Св. Сави и молили смо се Богу за вас. Ми се молимо за душу Патријарха Српског Варнаве.

Поздрављају вас сва деца и Стеван Ђ. Милошевић, уч. И р. им.
Поречани

Православни Епископ
Жича

25/II (10-III) 38.

Сестрама и деци у Богдају

Помози вам Бог!

Примио сам писма од сестре Наде и деце. Сва писма дивна и лепа. Хвала свима. Од Бога вам свима здравље и весеље, милост и радост, амин. Вашу молитву за мене Бог је услишио; сад ми је боље.

Све вас поздрављам и благосиљам

Ваш Деда Владика
Живео Богдај!

Православни Епископ
Жича

6/19 марта 1938.

Надо сестро,

Христос по среди нас!

Пишем Вам ово због изненађења која могу наступити у тој епархији. Да се не уплаши срце Ваше нити сестре у Богдају. Бог је с вама, а и ја ћу бити с вама. Не бојте се ништа. Отац Иринеј ће Вам рећи подробније.

Поздравите децу у Богдају. Бог да их благослови. И Анђели Божји да их заштите од сваке непријазни.

Старешина Студенички сам је предложио да вам пошаље 2 вреће пасуља. Каже, има га и сувише.

Срећу и здравље и напредак и радост Богдају и његовим житељима жели, поздравља и благосиља

+ Е. Николаи

Благословите Деда Владико.

Данас је за нас веома радосан дан Дедо. Данас смо ушли у нову трпезарију и у новој кујни кували јело. Јуче је био довршен шпорет и донешени нови столови. Сви смо се радовали.

Данас на ручку када смо хтели да седнемо за софру Св. Никола нам је послао оца Василија старешину цркви Св. Димитрија. Он је био негде да свети водицу и свратио се код нас изненада. Донео нам је једну просфору и ми смо ту просфору поделили сви.

Данас смо Деда Владико имали у новој трпезарији госте, позвали смо мајсторе који праве калдрму око трпезарије са нама да ручају. На ручку је био отац Василије и са њим смо читали благодарене. А на вечери била је комшика сестра Марица чика Радишина жена.

Тако смо ми Деда Владико данас провели врло радосно и вас смо много спомињали што би волели да сте са нама данас били. Много је лепо у нашој новој трпезарији и благодарни смо много Богу, Светом Николи и вама. Деда Владика што се трудите за нас и што нас волите.

У Недељу Православља ми ћемо да певамо на концерту у Богословији, дођите Деда Владико и ви да смо заједно. Јуче је био код нас један Владика Нестор, много добар. Певали смо. Добили

смо пуно пасуља из манас. Студеница и благодарили смо картом. Благослови нас Деда Владико, ми идемо сутра сви Богдајци да се причестимо. Љубимо ти свету десницу сва твоја деца из твога Богдаја.

Битољ, 10-III/25-II-1938. год.

За сестру Наду – Богдај.
(цедуља)

Крстивој стигао са Милункином мајком добро и здраво.
Прича, прича без тачке и запете! Одушевљен.
Но прича ми неке приче о Богдају (о три Николе итд.) које би требало записати. Кад би сестра Нада све то записала шта је запазила од почетка, и шта показује Божји промисао и дејство Св. Николе.
Поздрав и благослов

Е. Н.

26-IV/13-IV-1938.

Писмо Деда Владици.

Благословите Преосвећени наш Деда Владико.
Много смо Вам захвални. Много се израдovasмо ових дана са Вашим писмима и даровима.

Хвала Вам хвала, наш Оче!

Бело јагњенце је било највећа радост деци. Много га воле деца, јер је то њима дар од њинога Деда Владике, играју се са њиме и веселе се.

Колико радости ми имамо од Вас Преосвећени. И јаја сте нам шарана послали и кајмак диван. Сада сваки дан деци мажемо на хлеб за доручак и за ужину у 4 сата.

Прослављање Славе летњег Св. Николе је такође дар нов Богдају од Вас. И обрадоваше се томе много и деца и народ, а особито комшије. Многи су дошли по подне, са децом поседели и прошетали по Богдају. Чуде се сви како је сад пространо и лепо. Прелепо је сад овде у бујном младом зеленилу, сав ваздух мирише и птице певају.

До подне су били са протом Милошевићем Г. изасланик Богословије и Г. Ректор. Отац прота Карановић, о. Радослав, о. Мијатовић, о. Мирко Павловић и неки нов прота Црне Горе. Био је г. Здравко Радојевић и прочитао је Ваш дивни поздрав. Хвала Вам Преосвећени. Света није било много, али се усрдно прихвати ова нова Слава и прослави. Желимо да је и код Вас Св. Никола радосно дошао; Да чујемо да сте здрави и добро.

Благословите нас Преосвећени благодарну Вам, Вашу децу у Богдају.

грешна искушеница Надежда.

Благословите Деда Владико.

Хвала за кајмак и за јагње кад су донели ми смо се много обрадовали и захвалили вам. Кад смо га пустили, козе су га лепо примиле и јарићи и пољубили су га. Хвала за шарено јаје лепо је. Ми смо Деда Владико много лепо провели празник и певали смо. И деца су окретала колач и ја сам и певали смо сви, свјати мученици. Спремили смо жито и поделиле су нам сестре све за ручак. Кад смо отишли у Смољево певали смо кад смо тамо ручали, казали смо зашто није сада овде са нама наш златни Деда Владика, сви би се радовали више.

Молимо те да дођеш ми те сви чекамо целом душом.

Поздрављају сва деца из Дечјег Хранилишта Деда Владико
а највише Василија Цветковић, уч. IV раз. о.ш.

Живео Деда Владика!

Записала Надежда С. Ацић (игуманија Ана)

Канцеларија епархије рашко призренске

ИЗВЕШТАЈ О „СРПСКО АЛБАНСКОМ ДИЈАЛОГУ“ ОДРЖАНОМ У СКОПЉУ ОД 16–19. НОВЕМБРА 2000. ГОД.

Од 16–19. новембра 2000. год. у Скопљу је одржан четврти округли сто „Албанско-српски дијалог“ у организацији Хелсиншког одбора за људска права.

Тема окупљања је била „Пакт стабилности за југоисточну Европу као оквир за решавање проблема на Балкану“. Ово је први пут да је позвана делегација „Рашко-призренске епархије“, а у њеном саставу су били г. Милутин Бојић, Саша Чепкановић, Дејан Илић и Ивана Дамјановић.

Модератор дискусије је била г-ђа Мира Меснер, социолог и координатор у Хелсиншком Одбору, по ставовима и наступу наклоњена Српској страни.

Скуп је почео пројекцијом филма „Плавооки“, амерички филм који разматра расистичке односе у Америци и осећањима тог одбаченог црначког бића у друштву, након чега је уследила дискусија. Прича нам је деловала мало тенденциозно јер се у садашњем тренутку води велика кампања о напаћеном албанском народу и српском народу као оном који врши „геноцид“.

Следеће предавање одржала је Сафета Бишевац, новинар листа „Данас“, а о улози медија и значају новинара. О стању у шиптарским медијима на Косову нисмо много сазнали јер они нису хтели да причају о томе, сем што су се хвалили (и упадали сами себи у реч) да радио Косово има програм на српском, турском и албанском језику, а онда други излеће с коментаром „као да неко слуша тај програм...“, или „нема Турака и Египћана...“ итд.

Сутрадан је било речи о философији Јаспера (немачки филозоф између два рата), суочавању и одговорности, г-ђе Јање Беч, социолога и предавача на универзитетима у Немачкој и Великој Британији. У уводу су поменути геноциди Турака над Јерменима, нациста над Јеврејима, и деведесетих случај Сребренице. Самим уводом сврстани смо у „неправедне и геноцидне народе“.

После риче из књиге „Цепање душе“ (Јања Беч; исповест муслиманских жена у избеглиштву), уследио је тимски рад и дискутовање о моралној, политичкој, кривичној и метафизичкој одговорности ликова из приче.

Политика симбола или симболи политике била је следећа тема коју је обрадио г. Павел Димоњи, а његова сугестија је била признавање независности Косову.

Састав људи који су били у групи из Србије је био веома шаролик. Позвани су представници Савезног министарства за националне мањине, ДС, ДСС, ИНГЕ пројект, Отпор, Социјал-демократска унија, Социјал-демократска омладина, Студентска унија, Друштво за заштиту животиња (!?), Радио Београд, Фрее Србија и РП Епархија, све укупно тридесетак учесника. Одмах су се издвојиле две струје, тврда српска и либерална (екуменско-хипи).

Екипа РП Епархије је била све време на удару и на дискусијама и на ручку и у паузама. Велику помоћ смо имали у представницима ДСС, ДС, Отпор Нови Сад, Отпор Суботица (Мађар) као и наклоност организатора. Посебно бих поменуо наклоњеност г-ђе Мире Меснер и г-ђе Александре Шањевић правнице у Београдској канцеларији Хелсиншког одбора.

Албанска екипа није била састављена од различитих организација и све време су били јединствени. Вођа групе је високи интелектуалац добро „поткован“ чињеницама и са утврђеном платформом за рад. Код Албанаца су постојали људи који су говорили, који су

галамом икупљивали време (док се вође усагласе) и статисти који су све време ћутали.

Наша екипа је културно, смирено и аргументовано сведочила о Косовској стварности. Неколико примерака „Распето Косово“ је било све време изложено, а имали смо и неколико бројева „Гласника“ (посебно интересовање је било за број са Декларацијом из Ерлија).

За време једне жустре расправе када сам говорио о спровођењу геноцида над Србима на Косову, а у присуству КФОР-а био сам прекинут од г-ђе Јање Беч с образложењем да је „геноцид по дефиницији систематска и планска ликвидација одређеног ентитета“ на шта сам остао при својој тврдњи да се управо сада спроводи над Србима и над српским светињама на Косову и Метохији. У том тренутку је скочио разјарени извесни Целал Рамадани (поручник ОВК како се представио) и са места модератора свима признао и показао у „Распето Косову“ цркве које је лично срушио и да му нико ништа не може, да му није жао, а ако треба у Хагу ће моћи да се одбрани.

Као закључак, сви су се сложили да је добро што су се представници Срба и Албанаца поново срели и разговарали (први пут после ратног сукоба) и да би било пожељно присуство већег броја Срба са Косова и Метохије.

Наредни сусрет заказан је за средину децембра текуће године.

подносилац извештаја
Дејан Илић

Епархији рашко-призренској

САУЧЕШЋЕ МИНИСТРА ВЕРА

Савезни министар вера Богољуб Шијаковић јуче је, поводом проналаска тела и сахране монаха Харитона из манастира Светих апостола код Призрена, упутио телеграм саучешћа епархији рашко-призренској и манастиру.

„Жртва оца Харитона и остале наше сабраће са Косова и Метохије и овога пута је посведочила нераскидиву везу српске цркве и српског народа кроз историју“, каже се у телеграму саучешћа.

ПРЕПОДОБНИ ОЧЕ ХАРИТОНЕ, МОЛИ БОГА ЗА НАС

ТЕЛО МОНАХА ХАРИТОНА ДОНЕСЕНО У МАНАСТИР ГРАЧАНИЦУ

Грачаница, 11. новембар 2000. Данас је тело монаха Харитона Лукића (1960) кога су прошле године киднаповали припадници екстремистичке ОВК донесено у манастир Грачаницу. Отац Харитон је био монах манастира Св. Архангели код Призрена и 14. јуна 2000., непосредно по уласку немачких снага КФОР-а у Призрен, он је по послушању отишао да обие једну српску породицу у Призрену. Код бившег Дома ЈНА, а сада штаба Косовског заштитног корпуса неколико припадника озлоглашене Војне полиције ОВК у црним униформама зауставила су возило које је возио отац Харитон и одвели га у непознатом правцу. Цео догађај видео је један немачки новинар који је одмах обавестио Владика Артемија. И поред свих напора Цркве да пронађе о. Харитона о њему се више ништа није чуло све до августа ове године када је Комисија за ексхумацију пронашла његово тело у једном импровизованом гробу у албанском насељу

Тусус, у предграђу Призрена. На истом гробљу је пронађено још неколико тела Срба несталих након завршетка рата док је процес идентификације осталих још у току.

На телу је пронађена одећа на основу које је о. Харитон идентификован, јер су се у џепу мантије налазили његова лична карта и монашка бројаница. Аутопсија је показала да је смрт о. Харитона била насилна јер уз остатке тела није пронађена глава док је неколико кости било сломљено. На мантији и џемперу се у пределу срца види неколико убода ножем док је предњи део џемпера распорен очигледно оштрим предметом.

Тело оца Харитона смештено је у припрати манастирске цркве у Грачаници где сестре монахиње непрестано читају Псалтир, а верници долазе да одају последњу пошту пострадалом монаху. Сутра на дан манастирске славе Св. Краља Милутина владика Артемије ће одслужити парастос заједно са присутним свештенством. Сахрана ће бити 13. новембра 2000. у манастиру Црна Река где је о. Харитон пре пет година дао монашке завете.

У манастиру Црна Река у понедељак је епископ рашко-призренски и косово-метохијски господин Артемије служио Свету архијерејску литургију, а саслуживали су старешине, јеромонаси и јерођакони из манастира Студенице, Високи Дечани, Сопоћани, Тврдош, Ђурђеви Ступови, Свети Арханђели, као и свештеници из Епархије рашко-призренске. Појале су монахиње из Жиче, Грачанице, Кончула...

Мноштву монаха и монахиња верном народу владика Артемије се обратио речима:

Сабрани смо, браћо и сестре, са свих страна наше отаџбине у овом малом манастиру Црна Река. Сабра нас Господ поводом испраћаја нашег брата, монаха Харитона, који је у овом манастиру живео и подвизавао се, служио Богу и роду своме, а који је пострадао од злочинаца на Косову, у Призрену, још у јуну месецу прошле године.

Више од годину дана нисмо знали шта је са њим, али Божја воља била је да се његово тело пронађе пре неког времена, да га добијемо и да га онако као што доликује по хришћанском закону и обичају и о монашком закону да га погребемо и сахранимо. Тај догађај, браћо и сестре, сабрао нас је данас овде.

Ми смо завршили Свету литургију, принели Богу бескрвну жртву, помолили се Богу за душу оца Харитона, али и за цео наш народ да нам Господ дарује милости, да нам дарује мудрости, да нам дарује снаге, духовне и телесне, да истрајемо на нашем хришћанском, крстоносном путу.

Јер, Господ данас у Јеванђељу пита своје ученике, иако он зна све, али ради поуке их пита: „Шта говоре људи, ко сам ја?“

А ученици рекоше: „Говоре да си Јован Претеча, неки пророк Илија, неки да је неки од старих пророка. А Господ пита: „А шта ви мислите, ко сам ја?“

Петар, апостол Петар, који се увек истицао да одговори у име осталих ученика, рече: „Ти си Христос, син Бога живога!“ А Господ им рече: „Немојте то још разглашавати по народу.“ И поче им говорити о ономе што ће са Њим бити – да ће бити предат у руке људи, злочинаца, да ће Га распети на крст, да ће Га убити и да ће трећи дан васкрснути.

Другом једном приликом Господ је рекао: „Где сам ја, хоћу да и слуга ту мој буде.“

Многи мисле – само да будемо у царству небескоме. А Господ је мислио свуда са Њим – и у животу и у смрти, и у страдању и у прогонству. И те Његове речи се испуњавају, ево две хиљаде година. Увек је и у свим временима било оних који су ишли за Господом, који су Му следовали не само у вршењу заповести Божјих, него и свуда са Њим, носећи крст свој, крст страдања, али са вером у

Васкрсење, јер је рекао Господ: „Ко верује у мене, ако и умре, живеће.“

Отац Харитон је веровао у Господа и то тврдо веровао. Та његова вера довела га је у манастир. Напустио је све, оставио је све оно што свет нуди и што може понудити и кренуо за Господом који је рекао: „Ко хое за мном да иде, нека се одрекне себе и узме крст свој и за мном иде.“

И отац Харитон је пре неколико година дошао баш у овај манастир и ми смо га примили као брата у Христу, као испушеника. А јуче овај манастир га дочека као мученика Христовог. И заиста јесте. Он који никоме није никакво зло нанео или учинио, пострадао је у јуну од руку злочинаца.

Зашто је пострадао?

Зато то је хришћанин, зато што је монах, зато што је Србин.

Ми верујемо да је Господ примио његову жртву, да ће га Господ прославити и међу људима, а сигурно га је на небу већ прославио.

Ми смо се данас сабрали да по речима Господњим предамо прах праху, тело земљи од које је и настало, а душу Бог да прими и упокоји у рајским насељима, тамо где сви праведници блаженствују, тамо где је вечна радост, где нема бола, туге и уздисаја, него је живот бесконачни.

Амин.

Потом је одржано опело на коме се од оца Харитона опростио Отац Милутин Тимотијевић, ректор Богословије у Призрену: „Пред нама је човек, пред нама лежи хришћанин, пред нама је инок, односно монах Харитон. Три вредности у једној личности. Као човек обдарен Божјим ликом, знао је своје место у овом животу – да оно што од Бога прими Богу и врати и посвети. Послат је отац Харитон у овај свет да испуни дужности које је Бог пред њега ставио да посвети живот свој Богу и на тај начин узврати љубављу на љубав. Као хришћанин, чуо је речи из Свете књиге које кажу:

А вама је дано не само да у Бога верујете, него и за Њега да страдате.

Чувши те речи и знајући да нема човека на земљи без муке, без страдања, добровољно се определио за тихо страдање и свакодневно умирање у монашком животу. Хтео је да на разбоју свога живота тка муку по муку, невољу по невољу, док не дође са Христом у царство небеско. А као монах, он се определио и за вечну и бесмртну љубав која зрачи и коју осећа од Бога ка нама и да Му узврати том истом љубављу. Њему, Њему Спаситељу нашем.

Отац Харитон је то све знао и пошао је путем божанским, путем страдања. Знао је он да мученици страдају у једном маху, али он није ни помислио да ће доживети тај дар Божји, дар мучеништва, него је хтео да мучеништвом развиченим кроз цео живот достигне свете и велике мученике који су у једном даху то завршили, као што су Свети Димитрије, Георгије, Плакида и многи други и многи други.

Али њему би дато да буде мученик Христов и у једном маху и то велики мученик. Од непријатеља, од злочинаца, од људи који нису људи, који га узеше и на крст распеше, крст муке и страдања. Харитон је то поднео.

И сада као да га гледам како стојимо заједно за певницом у призренској цркви, као да га гледам како хода кроз ходник велике царске Лавре Светих Архангела код Призрена, како дивно и предано чита оне молитве које су му запале, и псалме, и како дивно стоји са нама служећи свако јутро и вече, тражећи Бога у сваком човеку. Није налазио ни у једном човеку лошега и злого, свуда је видео лепоту и доброту. Зато се тако и слободно кретао.

Још последњег дана пре него што ће бити ухваћен, он је својим аутомобилом одвезао једног Србина убијеног испред поште до болнице, сам, без игде икога. Још док тражисмо пратњу да пође са њим,

он је већ отишао.

То бејаше Харитон, самопожртвовани и саможртвовани, онај који није желео ни жалио себе ни свога труда. Том љубављу дисао је отац Харитон. Ту љубав имао је која је вечно горела у срцу његовом, окренута ка вечном Богу. Није презао ни од чега, јер је само имао Бога пред собом коме је верно служио. Тај Харитон, на њему се испунило и тихо монашко подвизавање и мучеништво које Бог само одабранима даје. Дао је и њему да би га имали, да би га Црква имала, да би га манастир и рашко-призренска епархија имала, да би га Српска Православна Црква имала као првога међу мученицима у овом несрећном рату и у овим несрећним догађањима.

И зато данас наше мисли, наша срца су окренута ка њему, а ми знамо и верујемо у нелажну реч Божју која каже:

Веће љубави од ове нема, кад ко живот свој положи за ближње своје.

А отац Харитон је положио живот свој за Христа Бога Распетога и Васкрслога и самим тим ушао је у ред великих мученика. И моја последња реч би била данас њему окренута и упућена, која у исто време изражава велику веру реч Божју која је нелажна, а она гласи:

Преподобни оче Харитоне, моли бога за нас.
Амин.“

МОНАХ ХАРИТОН (1960–1999)

Господње речи: „Не бојте се оних који убијају тело, већ се бојте оних који вам могу убити душу“ надањивале су многе хришћанске генерације за ових две хиљаде година, од крсне жртве нашег Искупитеља и Спаситеља Исуса Христа. Наш, иако грешан, али ипак крстоносни народ, следовао је тим речима и дао многе мученике и светитеље од тренутка примања хришћанства па све до сада.

У новије време у нашем народу, иако удаљеном од Христа, још увек има Богочежњивих душа које су спремне да за Христом иду кроз смрт у живот вечни. Такав је у наше дане био отац Харитон.

Овај свет је отац Харитон угледао на Аранђеловдан, 21. новембра 1960. године у селу Луковачка Река код Куршумлије. Рођен је у радничко-сељачкој породици Лукића, која је имала више деце, и на крштењу је добио име Радослав. Тим именом, које ће и на монашењу касније носити (на грчком Харитон има исто значење), као да се предсказује шта ће његов живот бити у Цркви Христовој, јер је свако страдање за Христа радост уједно на Небу и на Земљи.

Свој живот пре манастира он проводи најпре у свом селу, где усрдно помаже својој породици, да би касније, школујући се и радећи као професионални возач двадесет година, ревновао у тражењу истине и правде. Желео је, као што је и био васпитан у својој породици, да поштено живи и да се труди да помогне свима.

У жељи за добром, у прво време је желео да приступи Комунистичкој партији, али не бива примљен у њу. Врло брзо сагледава све негативности таквог режима, који је до краја живота остао у њему као синоним свих претходних страдања и нашег народа и свих осталих који су били под тим режимом. Иако овде на земљи није доживео његов пад, чија је и он жртва био, сада се с неба радује заједно са свима онима који су страдали, а ипак нису биљ узалудно отргнути цветови из баште нашег народа.

Живећи још у свету помишљо је и на брак, једном је био чак пред саму женидбу, али Господ, позивајући га на подвиг, устројава пут његовог спасења на други начин. Обративши се искрено и свим срцем ка Богу, он и пожели да иде за Њим, што саврешније и искреније. Због тога је и пожелио да пође у Свету Земљу и да тамо послужи Сладчајшем Исусу. Стигавши тамо као поклоник, зажелио је да као монах остане у Манастиру светог Саве код Јерусалима, али по тајанственом и само Богу знаном Промислу, њега не примише у ту свету лавру, и он се враћа у свој завичај.

Отац Харитон је неколико задњих године пре манастира провео живећи радећи у Нишу. Био је познат, и само по добру запамћен, од свих тамошњих верника. Вративши се у ту средину, он ипак не одустаје од своје Богоугодне намере да постане монах. Тражио је само погодну прилику и време да ту своју намеру и спроведе у дело. Тражио је само погодну прилику и време да ту своју намеру и спроведе у дело. Знајући да Господ неће оставити слуге своје, он се усрдно молитвом обраћа Господу, молећи га да му покаже пут спасења.

Какву је он веру и љубав имао ка Господу, оказује један пример док је живео још у свету. Једном када се врло тешко разболео, он усрдно, са сузама и молитвом припаде пред своју икону Мајке Божје Тројеручице, и од ње не уста док не доби исцељење своје недугу. То је још више утврдило његову веру, која ће се пуно пута и касније потврдити у његовом животу.

Вођен Богом, отац Харитон 1995. године одлази у манастир Црна Река код Рибарића, да би тамо, служећи светим Архангелима и светом Петру Коришком, служио и своје вољеном Господу. Његовим ступањем у манастир, почиње и његова борба са старим чове-

ком. Пун одлучности и самопожртвованости, отац Харитон стреми вишим идеалима монашког живота.

Окружен људима млађим од њега, ненавиклим на тежак начин живота, он, пун усрђа, трудио се да свакоме помогне на заједничком послушању, и ономе којима је помоћ била потребна, дању и ноћу, не гледајући да ли је време одмора.

По благослову свога игумана помагао је и манастирским суседима, посебно старим и изнемоглим, хитајући увек радосно на такав послушања. Мало говорљив и сталожен, изгледао је свима као неко не од овога света. Ступивши у манастир са жељом ка самавању, одлазио је по благослову, не ропћући, где год га је игуман, као искусног возача, послао. Колико је био пажљив према онима које је возио, показивао је тиме да, иако ј волео брзо да вози, увек водио рачуна о својим ближњим, возећи онако како би други били задовољни.

Понекад, ревнујући за истину, изгледао је страшан и строг према другима, али је ипак основна црта његовог карактера била обојена љубављу и пожртвовањем, показаним на делу, а не речима. Увек ћутљив и озбиљан, говорио је радо само онда кад осети да ће оно што каже може бити на општу корист, пазећи при том да штету не нанесе ни другима ни себи.

Непрестано слушајући у манастиру житија светих и поуке светих Отаца, желео је да им подражава, али, пучаван својим духовником, трудио се да то нико око њега не примети.

Тако ревносно проводи свој живот као искушеник у манастиру Црна Река, а после две године, као онај који ништа нема, а све има, бива од стране свога духовника, епископа Артемија, премештен да помогне обнову манастира светих Архангела код Призрена.

Поново позван да служи својим светим Архангелима, којима је призван од рођења, неуморно себе улаже у нову светињу. Ревносно помаћући своје новом старешини, хита да уради све што може, не би ли тако оспособио нове конаке да се братија у њих што пре усели. Не гледајући на замор, било да вози или хита на било које послушање, он себе не штеди. И даље, сталожено и ћутљиво испуњава своју мисију са озбиљношћу. Први је у цркви на служби и не тражи замену за читање и певање. Све време, стојећи као свећа поред певнице, не седајући, и увек концентрисан на певани и читани богослужбени текст.

Ту је убрзо и замонашен од свога владике Артемија, уочи бденија за салву манастирске капеле светог Николаја Жичког, 10. маја 1998. После монашења, отац Харитон је само додавао труд на труд, ревнујући у послушању све више и више. Увек се трудио на усрдно твори свако послушање, не одбијајући ни најтеже послове. И даље је возио, кад год је то било потребно, и ишао у разне набавке. Неретко је обављао важне послове за епископију, било за самог епископа или за његове сараднике.

На њега се увек могло ослонити за било који посао, јер се трудио да га што савесније обави, не гледајући на себе, доба дана или ноћи. А колика је била његова ревност у служењу другима, може се видети из многих примера сличних ономе када је био спреман да у сред ноћи, у доба највећих напада тзв. ОВК, крене преко најопаснијих предела Дуље и Црнољева, да за једног болесног брата донесе лековиту воду из Пролом Бање. Потпуно мирно и спремно је кренуо на то послушање, али је био заустављен пре него што је упалили возило. Исто тако мирно је примио нови благослов да се врати, нимало не ропћући и не коментаришући.

Отац Харитон је био способан за многе ствари, и у много тога се разумео, али никад није хтео да се меша и предлаже своје старешини. Волео је више да послуша оно што му се каже, понкад је нешто и предлагао, што се увек показивало корисним за манастир. Тиме је изазивао поштовање и своје сабраће у манастиру, а и многих посетилаца који су га познавали. Сви га се сећамо како често, тј. кад

год је бивао у манастиру, седи на угаоној гарнитурџ у трпезарији и чита Житија Светих или се моли, користећи време кад нема никога са стране.

Код себе у келији није хтео да држи сувишне ствари, па чак ни књиге. Поред молитвеника и Светог Писма држао је још неколико књига добијених на поклон од свога старешине, а и њих је држао из послушања, а не што их је требао. Такав је отац Харитон био и у погледу икона, имајући их само две-три у келији коју и није називао својом. Тако је било и са његовом одећом која је увек била опрана и скромна, ничим посебно не изазивајући пажњу. На њему се могло приметити само то да је и лети и зими носио гумене опанке и вунене чарапе, имајући при том на себи преко матије један вунени пуловер који је увек носио, а сма у време великих хладноћа узима би још један, исти такав, наравно без рукава. Трудио се да на свакој служби буде потпуно одевен у сву монашку одећу, не стидећи се нигде свог монашког чина.

Сећајући се поука свог духовника, да, када седне за трпезу увек ћути и да једе само од онога што је било предложено, он би, ако не би јео ту врсту хране јео само хлеба, никад не ропћући на куvara. Кад би он некога од гостију послуживао, увек је био љубазан, не гледајући ко је тај гост и које је вере. Трудио се да све људе некако заволи. Иако је то био период када су Шиптари чинили зулум над нашим народом, он их никада због тога није мрзео, већ их је оправдавао, увек за све то окривљујући безбожни режим.

Ако и није марио за спољашњи свет, ипак није био без познања шта се у њему дешава, увек желећи да остане непристрасан. Везивао се само за оно „једино на потребу“ за Господа Христ, ништа себи не стичући, знајући при томе да само он што се шаље у Небеске ризнице „где мољац не једе и рђа не квари“ остаје као оно са чиме ћемо изаћи пред Господа.

Не можемо прећутати и о његовом трпљењу у болестима. Увек се сећао како му је Мајка Божј раније помогла и никада се више није обраћао за помоћ земаљском лекару. Тако је једном, када се разболео, а изгледало је да има жутицу, он притиче небеском заступништву, повлачећи се при томе у своју келију на неколико дана, ништа не једући и не желећи да му ико од ближњих помогне. Казао је једино да се повлачи у келију само да се неко од слабије браће не би саблазнио и кад абуде огладнио да ће сам узети да једе. Када се, након неколико дана, ојавио из своје келије, уопште није имао симптоме болести.

Отац Харитон је много пазио кад би негде ишао да се због њега не похули на монашки чин, увек се владајући достојно монаха. Пазио је и на такве ситне детаље, као што је на пример то да сладолед не једе никад на улици, већ само у кући. Пазио је на своје понашање не само ван куће, већ још и више у свом манастиру, увек се држећи свега оног прописаног за монаха, као што је на пример то да никог не додирне спусти му руку на раме и томе слично.

Да је он био човек и монах који се трудио да трпи друге, да је све то што је чинио било из његове ревности оказује и следећи пример. Један брат је често звао оца Харитона да му помогне и да обавља послове уместо њега. Сви су мислили да то отац Харитон обавља јер то воли, али тај брат је толико претеривао да је отац Харитон једном исповедио свом старешини да се много пута једва суздржи да се на тог брата не извиче и да му је веома тешко да га трпи. Али, никад јавно није показао да је тако, и даље је увек био спреман да му помогне и притекне у помоћ на сваки од његових многобројних захтева.

Био је добар и са манастирским суседима муслиманима. Увек се за њих, а и за осталу сиротињу залагао, да им се што више материјално, а и на било који други начин помогне, јер је био веома сажалив. Колико је, уствари, његово срце било меко, само се понекад могло видети, када би пустио по неку сузу слушајући неку

потресну причу о страдању и прогоњењу недужних, и сам састрадавајући срцем, а на крају и самим својим животом.

Сав свој живот отац Харитон је проводио сакривено, иза своје маске незаинтересованости, и све ово што је он радио за већину људи око њега је било сакривено. Због тога су га неки осуђивали и критиковали због таквог његовог понашања, али се он никада није бранио, већ је увек ревновао да се оно што је монашко испоштује, не желећи да у томе одступи на своју штету. Ишао је он свуда где су га слали, са истим усрђем и радошћу било на славу или на неки посао.

Многима је помогао, и то делима, не желећи да много говори или кога пак поучава, а говорио је једноставно, и то о простим стварима. Није прихватио да буде рукоположен за свештеника, сматрајући да то не може носити, што је духовник разумео и није га на то више терао. Заиста, отац Харитон је говорио само оно иза чега је могао стајати, и те своје речи н делу остварити.

Како је ревносно живео, тако је и пострадао, од оних које је увек бранио и оправдавао, не показујући према њима мржњу ни онда када су, 1. маја 1999. године пуцали из аутоматске пушке на кола која је возио, идући са другима у посету болеснику у приштинску болницу. Био је неустрашив и сталожен у таквим ситуацијама, јер он у свом незлобивом срцу није гајио мржњу и мислио је да су и други њему слични. Због свега тога се слободно кретао и онда када се наша војска повукла, а дошле злочиначке банде тзв. ОВК.

Тих дана у јуну сваки је дан са својим старешином неустрашиво и мирно ишао у Призрен пролазећи кроз бесну гомилу која је славила своју „победу“. Такав је био и када је тих дана, сам, без пратње, одвезао смртно рањеног човека у болницу. Као и увек ревнојући за дорбо, тих дана је рекао своје владици да је решио да остане ту, у свом манастиру, *на српској земљи, у српском манастиру*. Говорио је да он ником ништа није учинио нажао и да не жели ни жив ни мртав да оде одатле. Био је он и спреман на тако нешто.

И заиста, 15. јуна 1999. године, када је, после 10.30 колима стигао испред епископије у Призрену, примио своје последње послушање на земљи, да оде до једне породице у граду и донесе ручак за свог вољеног епископа. Кренуо је радосно и без поговора, ничега се не бојећи. Са тог пута се више није вратио к нама жив. Ухватила га је злочиначка рука ту, на очиглед НАТО снага које су дошле да донесу „мир и слободу“, и одведен је на место мучења.

Ништа се више није знало за њега иако је на све тране послата обавест онима који су били задужени да се о томе старају. Сви су ћутали, желећи да сакрију злочин, али Господ није хтео да отац Харитон оде у заборав, и као што от бива да мученици за Христа имају слободу да се јаве, оца Харитона су сањали неколико његове сабраће, а једноме је и казао да је мртав.

После годину дана се ти снови и обистињују, када је нађено његово намучено тело, ту поред Призрена, у месту Тусус, иза болнице. Препознато је по монашкој мантији и бројаницама, а ту су били и делови његових докумената. Ту нам се открива део његовог мучеништва: тело је нађено без главе са неколико преломљених костију и са распараним џемпером и убодима у пределу срца. Знамо да се отац Харитон није одрекао свога Христа за кога је и пострадао, само зато што је хришћанин, зато што је монах, зато што је Србин.

11. новембра 2000. године доносе његове намучене остатке код његовог духовног оца, владике Артемија у манастира Грачаница, одакле га, идућег дана, преносе у манастир Црна Река, где је отац Харитон и започео свој монашки подвиг. Ту, испред манастира, га је његов владика, заједно са многобројним монаштвом и верницима, дочекао са речима: „Оче Харитоне, овде смо те пре пар година примила као искушеника, а сад те примамо као мученика...“

Уз свуноћно читање псалтира над покојником и сутрашњом Светом Литургијом и опелом, на коме је служило више од тридесет свештеника и било присутно око петсто верника, отац Харитон је испраћен на монашко гробље. На том гробљу овај страдалник бива први сахрањен да гори пред Господом као оне свеће које се нису гасиле док је трајала Света Литургија и опело, и које су касније, не гасећи се и сведочећи, непрестано гореле на његовој свежој хумци.

Шта још рећи о оцу Харитону, сем да се придружимо молитвеним жељама оних који су пожелели да га Господ прослави и у земаљској Цркви као што га је прославио и у Небеској. Нека би његов подвиг и проливена мученичка крв била, као што кажу Свети, „семе нових хришћана“. Нека би и они, подстакнути његовим примером тихог служења и мученичког страдања, још ревносније ишли путем Богоносних и светих наших предака, пострадалих за крст часни и слободу златну. Са свим њима, сједињени у Цркви војујућој и Цркви торжествујућој, усрдно кличемо: „Преподобни оче Харитоне моли Бога за нас.“

јеромонах Стефан Дечанац

СВЕТОГА ОЦА НАШЕГА ЈОВАНА ЗЛАТОУСТОГА

БЕСЕДЕ НА ПОСЛАНИЦУ РИМЉАНИМА

ПРЕДГОВОР.

1. Постојано слушајући читање посланица блаженога Павла, сваке седмице два пута а често три и четири пута, када свршавамо спомен Светих мученика, ја се радијем, наслађујем духовном трубом, усхићујем се и горим духовном жељом, препознајући љубазни ми глас, и мени се готово чини као да се он јавио и присутан је испред мене а ја га видим где беседи. Но са друге стране, ја се жалостим и тугујем зато што не знају сви овога мужа онако, како је потребно познавати га; а у неке од њих, толико је не знање, да не знају ни тачан број његових посланица. Ово се догађа не због недостатка учења, него због немања жеље да се постојано разговара са овим балженим. Ми пак, што знамо (ако збиља, шта знамо), схватили смо то не помоћу природне способности и оштрине ума, него зато што смо не престано били близу овога мужа и ревносно се приљубљивали уз њега. Они који воле, познају дела својих љубљених више од свих осталих, јер се не престано брину о њима. Тако и блажени Павле, показујући ово, говори Филипљанима: *Као што је и право да ја ово за све вас мислим; јер вас имам у срцу, и у оковима мојима, и у пошврћивању Јеванђеља (Филип. 1.7)*. На овакав дакле начин и ви, ако желите да усрдно пазите на читање, немојте имати потребу ни за чим другим, јер је не лажна реч Христова, Који је рекао: *што ви кажете се; и даће вам се; иражиће, и наћи ћеће; куцајће, и ошвориће вам се. (Мат. 7.7)*. Али пошто је већи број, од нас овде сабраних, примио на себе бригу о васпитању деце, о жени, и старање о дому, па се услед тога не може сагласити на ово: да свецело преда себе овоме труду, онда, у крајњој мери, постарајте се, примити оно што су други сабрали и, посветити слушању онога, о чему се овде говори, такву дакле велику пажњу, каква садејствује стицању имања. Истина, премда је и срамно захтевати од вас само толико, али биће пријатно, ако ви у овој ствари не откажете.

Збиља од овога, од не знања Писма, призишло је велико мноштво беда: одавде је призрасла велика зараза јереси, одавде -

немарни живити, бескорисни трудови. Исто као што лишени светлости не могу ићи право, тако и оно који не гледају на зрак божанскога Писма, приморавају себе много и често греше, јер ваистину ходе у самој дубокој тами. Да овога не би било, отворимо очи пред сијањем апостолских речи; јер је језик Апостола Павла засијао јаче од сунца. Он је речју учења надвисио све остале и задобио обилну благодат Духа, јер се више од других потрудио. Ја пак ово закључујем не на основу толиких посаница, него и дела. Ако је дакле негде постојала повољна прилика за проповед, свугде су је остављали њему; зато су чак не верујући овога Апостола називали Хермесом - због савршенства у речи. Онима који намеравају да приступе овој посланици неопходно је рећи о времену у којем је била написана. Насупрот мишљењу многих, она није прва од свих осталих посланица, али, будући да је састављена пре оних, које су написане у Риму, она је каснија од других, премда не и свих. Тако, обе посланице Коринћанима биле су отправљене пре ове. А ово се види из тога, што је он написао на крају посланице, говорећи следеће: *а сад идем у Јерусалим служећи светињама. Јер Македонија и Ахаја добровољно одлучише да скупе неки заједнички прилоз за сиромахе међу светињама у Јерусалиму (Рим 15. 25-26)*. А у посланици Коринћанима он је, говорећи о онима који су се сабрали да понесу милостињу у Јерусалим, писао: *а ако буде вриједно да и ја идем, боћи ће са мном (1 Кор. 16. 4)*. Одавде је очигледно, да када је Павле писао Коринћанима, постојала је сумња односно његовога путовања, а када је Павле писао Римљанима, путовање је било потврђено. Сагласивши се са овим, дужни смо дакле закључити, да је посланица Римљанима писана после исте Коринћанима. А по моме мишљењу, и посланица Солуњанима била је написана пре оне Коринћанима. Предходно написавши своју посланицу првима, он је овако говорио о милостињи: *а о браћољубљу не треба да вам се каже, јер сами од Бога научени да се љубите међу собом, јер ви бо и чините према свој браћи (1. Сол 4. 9,10)*. Затим он већ пише Коринћанима, као што се види из речи: *јер знам вашу добру вољу, због које се поносим вама према Македонцима, боћи се Ахаја припреми још од лани, а ваша ревност поодскаче многе (2. Кор. 9. 2)*. Одавде је јасно, да је Солуњанима о овоме било говорено раније. Но и ако је посланица Римљанима млађа од ових, ипак она је написана пре тих, које су отправљене из Рима. Апостол Павле још није био пристигао у град Рим, када је написао ову посланицу, као што се открива из речи: *желим да вас видим, да вам предам неки духовни дар (Рим. 1. 11)*. Филипљанима пак, Павле је писао из Рима, па зато и говори: *поздравилају вас сви свети, а особито оно од царева дома (Филип. 4. 22)*. Исто и Јеврејима, писано је дакле одавде, па је зато и речено, да их поздрављају сви из Италије (Јев. 13. 24). Тако је и посланицу Тимотеју Павле писао из Рима, налазећи се у оковима. Рекао бих чак, да је она последња од свих његових посланица, како се и види из реченога на крају: *ја се већ приносим на жртву, и време мога огласка настаде (2. Тим. 4. 6)*. Свакоме је дакле познато, да је Павле окончао свој живот у Риму. Посланица Филимону такође је једна од последњих, јер је њу Павле написао у дубокој старости, о чему сам говори: *ја лично, Павле стараци, а сада и сужањ Исуса Христа (Фил. 9)*. Но без сумње, она је писана пре посланице Колошанима, што се опет види из реченога на крају посланице, јер Павле у посланици Колошанима овако пише: *казаће вам све Тихик, којега послах с Онисимом, вјерним и љубљеним браћом (Кол. 4. 7-9)*. Онисим пак овај, био је сам онај о коме је Павле написао посланицу Филимону, а не други, истоимени њему, што се управо доказује Архипом, на кога је Павле у посланици Филимоху наложио труд да се заједно са њим заузме за Онисима, храбрећи га у посланици Колошанима овим речима: *кажи Архипу: гледај службу, коју си примио, да је испуњаваш (Колош. 4. 17)*. Још ми се чини, да је посланица Галатима написана пре посланице Римљанима. Ако дакле Павлове посланице имају другачији поредак

у књигама, ово није ни мало чудно, јер и дванаест Пророка распоређени су наизменично у известном поредку књиге, мада по временом делању оно не следе један иза другог, него су међусобно разделени великим временским размаком. Тако су Агеј, Захарија и други пророковали после Језекиља и Данила, а многи после Јоне, Софонија и свих осталих; међутим у књигама, они су скупа сједињени са онима, од којих су толико удаљени временом.

2. Нико не трба да сматра овај труд излишним, нити да оваквом истраживању да карактер пуге радозналисти, зато што нам време настанка посланица не мало садејствује у њиховом објашњавању. Тако, ја примећујем, да Павле Римљанима и Колошанима пише о једном и истом дакле, али не једнако. Римљанима он пише са великим снисхођењем када говори: *слабога у вјери примајте, без расправљања о мишљењима. Јер један вјерује да смије све јести, а који је слаб једе зеље (Рим. 14. 1,1).* А Колошанима, о овој пак ствари, Апостол се на други начин изражава и са великом слободом, на име говори: *ако, дакле, умријесте са Христом за стихије свијетла, зашто се држити пројиса као да живите у свијету? - Не додирни, не окуси, не ојшјај! - а што све пројада ушребом, а није од неко значаја за задовољење шјела (Колош. 2. 20-23).* Узрок овакве различитости ја налазим ни у чему другом, до у околностима времена. У почетку је требало бити снисходљивим, а после, ово је постло већ не потребно. Могуће је наћи, да је Павле и у многим другим случајевима такође овако поступао. Тако уобичајено поступају лекар и учитељ. Лекар се дакле не једнако опходи према онома, који тек што су оболели, и са онома, који већ оздрављују; исто и Учитељ, друкчије ће се обраћати деци, која почињу учити, а друкчије онима, којима требају савршене лекције. Према томе, Павле је осталима писао посланице побуђиван на то ма каквим разлогом и циљем; на шта он и указује, говорећи Коринћанима: *а за оно што ми писате (!Кор. 7. 1),* и Галатима пак ово исто објашњава, како у предговору, тако и у целој посланици. Међутим, због чега је, и каквога узрока ради он писао Римљанима? Познато је да он јасно сведочи о њима, да су они пуни блакости, испуњени свакога знања и могу друге поучавати (Рим. 15. 14). Према томе, због чега им је он писао посланицу? *због благодати,* говори он, *која ми је даја од Бога, да будем служитељ Исуса Христа (Рим. 15. 15,16).* Зато је и на почетку посланице он рекао: *Дужан сам, ошуда моја жеља, да и вама који сте у Риму проповедам јеванђеље (Рим. 1. 14,15).* То пак, да су Римљани могли и друге научити, као и друго слично, речено је више као похвала и охрабрење, јер су и они имали потребу за исправљањем помоћу посланице. Према томе, пошто Павле још није био у Риму, то он помоћу два средства исправља људе - и корисним писанијем, и њиховим очекивањем његовога доласка. Таква је била Павлова света душа; она је грлила сву васељену и све закључавала у себе, сматрајући сродство по Богу највишим. Павле је све љубио тако, као да их је сам родио, а боље је рећи, испољавао је љубав више од свакога оца. Таква је дакле благодат Духа: она побеђује телесне болести и сздаје пламену љубав. Особито је ово могуће видети на души Павловој, који, као задобивши крила, садејством љубави неуморно је све обилазио, не каснећи нити заустављајући се ма где. Знао је Павле, да је Христос, рекавши Петру: *љубиш ли Ме? Најасај овце моје (Јн. 21. 16,17),* указао овим на високи степен љубави, и затим је Сам исту обелоданио собом. Зато и ми, саревнујући Павлу, називавајмо, ако не сав свет, нити све градове и народе, онда, у крајњој мери, свако - свој сопствени дом, своју жену, децу, другове и суседе. Нико нека ми не говори: ја сам неискусан и мало знам. Нема никога ко је више не научен од Петра, нити више неискусан (на речима¹) од Павла. Он сам признаје ово, и не стидећи се говори: *јер ако сам и невјешти у рјечима, али нисам у знању (Ж.Кор. 11. 6).* Ипак не вешти Павле и не научени Петар, победили су хиљаде философа, приморали ћутању безбројне ораторе, свршивши све ово сопственим усрђем и бла-

годаћу Божијим. Какво оправдање ћемо ми наћи за себе, када се изговарамо да нисмо у стању да поучимо двадесет људи и да будемо од користи онома који скупа живе с нама? То је празан повод и празан изговор. Не малоченост, нити малообразованост, него лењост и сан спречавају нас да учимо. Зато, одбацивши овај сан, са свим усрђем постарајмо се о сопственим члановима, да би смо се, учећи ближње своје страху Божијем, ми и овде насладили пуним спокојством, и тамо постали сапричасници безбројних блага, благодаћу и човекољубљем Господа нашега Исуса Христа, кроз Којега и са Којим слава нека је Оцу и Светоме Духу, сада и увек, и у векове векова. Амин.

¹ Примедба преводиоца

БЕСЕДА 1.

Павле, слуга Исуса Христа, позвани Ајосћол, изабран за јеванђеље Божије, које Бог најријед обећа пророка својих у Светим Писмима. (1. 1,2).

1. Мосјеј написавши пет књига, нигде није ставио своје име, а исто и они, који су после њега описивали следеће догађаје, па чак ни Матеј, Јован, Марко, Лука; али блажени Павле, свуда у својим посланицама ставио је своје име. Због чега је ово? Зато што су они писали за оне који су се налазили покрај њих и, присуствујући лично, нису имали потребу да говоре о себи самима; а Павле је писанија слао из далека и у виду писма, због чега је на њима и било потребно додати име. Ако пак у посланици Јеврејима он није ово урадио, то је учинио по свом благоразумију. Пошто су га Јевреји ненавидели, онда, да не би чујући на почетку посланице његово име, они престали даље слушати, он, сакривши своје име, на овај начин мудро је уловио њихову пажњу. Ако су дакле Пророци и Соломон потписивали своја имена, онда препуштам вама самима да истражујете, зашто су они то радили а други нису. Ипак немам потребу да вас свему учим, а треба и ви сами да се потрудите и истражите, да не бисте постали још лењивији. *Павле, слуга Исуса Христа.* Због чега му је Бог променио име и бившега Савла назвао је Павлом? Због тога, да и у овом погледу он не би био мањи од осталих Апостола, јер какво је преимућство имао врховни ученик, такво је дакле обрео и Павле; и још зато да би добио основу за велики савез са њима (ученицима). Не без намере он себе назива слугом Христовим. Служење има много видова. Постоји служење, које је последично везано са стварањем, о коме је речено: *јер све служи Теби (Псал. 118. 91.),* и још: *слуга мој Навуходносор (Јерем. 25.9),* - зато што је свака твар подчињена своме Творцу. Други вид - служење вером, о коме се говори: *али Богу хвала шћо бијасће слуге зријеху ња њослушасће од срца Правило науке којој се предагосће; ослободивши се њак зријеха, њосћадгосће слуге њраведносћи (Рим. 6. 17, 18.).* На крају, постоји служење начином живота, о коме је речено: *Мојсије слуга Мој умрије (Исус Нав. 1. 2);* премда су и сви Јудејци били слуге, но Мојсије је превасходно сијао животом. Пошто је дакле Павле био слуга у свим видовима служења, онда уместо саме почасне титуле употребљава назив: *слуга Исуса Христа.* Имена пак домостројна, он додаје усходећи од ниже ка увис. Име Исус донео је Анђео, сишавши са небеса када се Син Божији родио од Дјеве, а име Христос проихиди од помазања и Њему припада такође по телу. А каквим је, питаш ти, Јелејем он био помазан? Он је помазан не јелејем него Духом. Писмо и такве уобичајено назива христосима. Превасходан дакле у помазању јесте Дух, затим се и јелеј прихвата. Где пак писмо назива христосима непомазане јелејем? Тамо где се каже: *не дирајће у њомазанике Моје, и Пророцима Мојима не чиниће зла (Псал. 104. 15.).* Познато је да се тада јелеј није готовио за помазивање. *Позвани Ајосћол.* Павле свуда назива себе позваним, сведочећи овим о сво-

јој захвалности, зато што није сам тражио и нашао, но, будући призван, он се одазвао и повиновао. Верујуће он такође назива позванима светима, мада су оно призвани само зато да би поверовали; Павлу пак уручено је још и нешто друго - Апостолство, служење које у себи садржи безбројна блага, које сједињује и превазилази све дарове. И шта се још може рећи што би било веће од овога: да Христос, оставивши земљу, ставио је у дужност Апостолима све оно, што је сам чинио на земљи? А Павле, хвалећи ово достојанство Апостола, кличе: *уместио Христиа, дакле, молимо, као да Бог љозива кроз нас (2Кор. 5. 20.). Изабран за јеванђеље Божије.* Као што је у дому сваки изабран за нарочито дело, тако је и у Цркви уређена различита расподела служења. Но чини ми се, да Павле овде указује не само на удео свога служења, него и на то да је он од почетка и одозго био назначен за ово служење. Тако и Јеремија говори, шта је Бог рекао о њему: *џрије неђо изиде из уџробе, џосветиџи џе за џорока нароџима џосџавих џе (Јерем. 1. 5.).* Пошто је Павле писао граду сујетном и надменом, зато он у свему и указује на Божије рукоположење и говори, да га је сам Бог призвао, сам Бог изабрао. Он ово чини због тога, да би његову посланицу признали као веродостојну и прихватили је. *За јеванђеље Божије.* Дакле, пошто није само један Матеј или Марко јеванђелист, исто тако није смо један Павле Апостол, него су такође Апостоли и ови први, мада се Павле превасходно назива Апостол, а они јеванђелисти. Сам пак назив: Јеванђеље, он повезује не само са садашњим благом, него и будућим. Шта дакле Павле каже поводом тога што благовести о Богу? *Изабран, каже, за Јеванђеље Божије.* Ваистину, Отац је био познат и пре Јеванђеља, но, мада је и био познат, то само јединим Јудејцима, и при том не свима, како је било потребно. Тада нису знали Бога, као Оца, и многи су га представљали недостојно. Зато је Христос и рекао, да ће доћи *исџински бођомољци,* и да *Оџац џражи да џакви буду они који му се клањају (Јн. 4. 25.).* Затим и сам Отац заједно са Сином, открио се свој васељени. Предсказујући о томе Христос је рекао: *да џознају Тебе јединођа исџиниџођа Бођа и кођа си џослао Исуса Христиа (Јн. 17. 3.).* Благовешћу Божијом Апостол назива (своју проповед) због тога, да би на самом почетку пробудио пажњу слушатеља. Он је дошао не са било каквом Тужном вешћу, како су у осталом долазили пророци - с обличењима, прекорима, претњама, но с добрим вестима, с благовешћу Божијом о безбројним скривницама постојаних и непроменљивих блага, која *најџре обеђа Пророџима својим у Светиџм Писмима.* Речено је: *Госџод даје реч блђовесниџима, са великом силом (џсал. 67. 12.);* и још: *како су красне нође оних који блађовесџе мир (Ис. 52. 7.)!*

2. Видиш ли, како су у Старом Завету одређено изражени назив и метод Јеванђеља? Оно говори, проповеда се не само речима, него и делима; затим, блавест није било шта људско, но божанско, неизрециво, које надвишује сваку природу. А то што су га назвали новотаријом, Павле оповргава доказом, да је Јеванђеље старије од Јелина (незнабоштва) и да су Пророци писали о њему. Ако га дакле Бог није објавио од почетка, томе су узрок они који га нису хтели примити; ко је хтео, тај је слушао. *Авраам, оџац ваџи, био је рад да види дан мој; и видје и обрадова се. (Јн. 8. 56.).* У каквом дакле смислу говори да су *мнођи Пророџи и џраведниџи жељели видјеџи џиџо ви видџиџе, а не видјеџе (Матџ. 13. 17.)?* У таквом што ви видите и слушате само тело и сама знамења, која се свршавају пред очима. Али ти обрати пажњу, колико је времена раније о овоме било предсказано. Сваки пут, када је Богу било угодно да приреди нешто велико, Он је о томе много времена раније Предсказивао, да би слух приправио за примање овога приликом испуњења. У *Светиџм Писмима.* Пророци нису само говорили, него су и писали о томе што су говорили. Чак нису толико ни писали колико су делима изображавали, например, Авраам је повео Исаака (на жртвоприношење), Мојсеј је подигао змију, подизао руке у време борбе са Ама-

ликом и заклао пасхално јагње. *О Сину својему, који је ѿо ѿијелу рођен од сјемена Давидова (сѿ. 3).* Шта ти радиш, Павле? Будући да си узнео наше душе и подигао их на висину, показавши велико и неизрециво, рекавши о Јеванђељу и Јеванђељу Божијем, представивши лик пророка и показавши, да су они прорекли будуће много времена раније, зашто нас опет низводиш Давиду? Кажи ми, - о каквом човеку ти говориш, називајући га (тј. Христа) оцем Јесејева сина? Да ли је то саобразно са предходно реченим? Веома је саобразно, говори Павле, - зато што је у нас реч не о простом човеку. Услед тога ја сам и додао - *ѿо ѿелу*, дајући да се разуме, да Њему пак приличи и друго рођење - по Духу. Али због чега је он почео с рођењем по телу, а не од вишега - с рођењем по Духу? Због тога што тако почињу Матеј, Лука и Марко. Ономе дакле, који намерава да узведе на небо неопходно је да поведе од ниже ка врху. Тако је и на самом делу било. Сина Божијег на земљи су видели као човека, потом су га признали за Бога. А какав је метод учења употребио сам Он, такав дакле пут, који води к Њему, просеца и ученик Његов. У почетку говори о рођењу по телу не зато, што је оно било прво, него са циљем, да од њега узведе слушаатеља ка другом рођењу - по Духу. *Исусу Христју Госјоду нашем, који је објављен у сили ѿо Духу Свѿјоме за Сина Божијега васкрсењем из мртвѿих (сѿ. 4).* Предходно речно није сасвим јасно, услед дословне везе израза; зато је неопходно разделити реч. Стога, шта дакле означавају ове речи? Ми проповедамо, говори Павле, Онога који је произишао од Давида. Но ово је јасно. Чиме се пак доказује да оваплоћени јесте Син Божији? Као прво - Пророцима, због чега је Павле и рекао: *које Бог најпријед обећа ѿреко Пророка својих у Свѿштим Писмима.* Овај метод доказивања има не малу силу. Као друго - самим начином рођења, који је код Апостола изражен речима: *ѿо ѿијелу рођен од сјемена Давидова*, пошто је ово рођење нарушило поредак природе. Као треће - чудесима, која је учинио Христос, доказавши тиме необичну силу, што је и изражено речју - *у сили*. Као четврто - Духом, Кога је даровао онима који верују у Њега и кроз Кога је све начинио светима, на основу тога је и речено: *ѿо Духу Свѿјоме*, како је јединоме Богу својствено да раздаје такве дарове. Као пето - Васкрсењем Господа, зато што је Он први и једини Васкрсао самога Себе, и ово је Он сам називао знамењем, које је превасходно, у односу на друга знамења, било довољно да затвори чак и уста бестидних. Он је рекао: *Развалише овај храм и за ѿри дана ћу га ѿодити (Јн. 2. 19).* И још: *Каг ѿодитије Сина Човјечијега од земље, онда ће ѿе дознаити да Ја јесам (Јн. 8. 28).* И опет: *род овај ѿражи знак; и неће му се даити знак осим знака Јоне Пророка (Мѿ. 12. 39).* Стога, шта значи - *објављен?* Указан, откривен, признат, исповедан на основу суда и одлуке свих, услед пророчких предсказања, услед чудеснога рођња по телу, посредством силе, пројављеној у чудима, кроз Духа, Којим је даровао освећење, кроз Васкрсење којим је срушио силу смрти. *Кроз којега ѿримисмо благодат и аѿосѿолсѿиво, да ради Имена његовог ѿведемо у ѿслушностѿ вјере све незнабошце (сѿ. 5).* Примети овде захвалност слуге: он ништа неће да припише самом себи, но све приписује Господу. На крају крајева, ово је даровао Дух. Зато је Господ и рекао: *Још вам имам много говорити, али сада не можеће носити: а када дође Он, Дух истине, увешће вас у сву истину (Јн. 16. 12,13).* И на другом месту Дух заповеда: *Одвојте ми Павла и Варнаву (Аѿ.дел 13. 2).* Такође у посланици Коринћанима Апостол говори, да се једноме даје кроз Духа рѿјеч мудросѿи, а другоме рѿјеч знања, и да један и истѿи Дух све раздѿљује како хоће (1 Кор. 12. 8,11). А проповедајући житељима Милета, он је говорио: *у коме вас Дух Свѿшѿи ѿосѿави за пастире и еѿискоје (Аѿ.дел. 20. 8).* Видиш ли, да оно што припада Духу Апостол придодаје Сину и оно што припада Сину приписује Духу? *Благодат и аѿосѿолсѿиво*, то јест, нисмо по својим заслугама ми постали Апостоли, као што ни многим напором и трудovima нисмо достигли ово достојанство, него

смо задобили благодат, и од овога дара с више остварен је успех. У *Послушности вере*.

3. Према томе, успех проповеди није зависио од Апостола, него од благодати која им је предходила. Њихово дело било је да обилазе и проповедају, но убеђење је изводио Бог, Који је дејствовао у њима, као што је Лука рекао: да *ојвори срце њихиво (Ай.гел. 16. 14)*; и опет: *беше им дано да слушају реч Божију. У послушности*. Није рекао - ради испитивања и доказивања, него - у послушност. Ми смо послани, говори он, не да доносимо закључке, него да предајемо то што нам је поверено. Кад Господ објави нешто, слушаоци нису дужни да тумаче Његове речи и с радозналошћу их разматрају, него, једино су обавезни да их приме. Управо зато, Апостоли су и били послани да предају то што су слушали, ништа од себе не додајући, да би смо и ми, на крају, поверовали. Чему смо пак поверовали? *Имену Његовом*. Ми нисмо дужни да истражујемо Његову суштину, него да верујемо у Име Његово, онолико колико је оно и чудеса творило. У *име Исуса Христиа*, говори Петар, *усијани и ходи (Ай.гел. 3. 6)*. Само Име захтева да се верује у њега, и ништа од овога није могуће постићи разумом. *Свим незнабожцима, међу којима сите и ви ѿзваници Исуса Христиа (сй. 6)*. Шта је ово? Зар је Павле проповедао свим народима? Из посланице Римљанима види се, да је он обишао пределе од Јерусалима до Илирика и одатле је опет долазио до последњих предела земље. Но ако он већ и није био код свих народа, ово што је рекао нимало није лажно, зато што он говори не једино о себи, него и о дванаесторици Апостола и о свима који су благовестили реч после њих. Уосталом, не треба ове речи сматрати за спорне и у односу на самога Павла, ако се има у виду његово усрђе и то, да он и после своје кончине не престаје да проповеда у целој васељени. Примети такође, како Павле преуноси дар апостолства и показује његову узвишеност и важност над ранијим старозаветним даровима. Ако су древна старозаветна обећања била дата само једном народу, сад је пак Апостоловој проповеди дато и копно и море. Немој без пажње оставити и ово: колико је душа Павлова удаљена од сваке хвалисавости. Обрађујући се речју Римљанима, који као да су били на неком врху васељене, он им не придаје никакву предност над осталим народима и мада су они тада владали и господарили, Павле не говори, да они имају какву било привилегију и у духовном смислу. Али како ми проповедамо свима народима, пише он, тако и вама проповедамо; при чему их ставља у исти ред са Скитима и Трачанима; а да он ово није хтео да каже, онда би непотребно било додавати: *међу којима сите и ви*. Он ово ради имајући за циљ да обори њихово високоумље, смири охолост ума, и научи их да се са уважавањем односе према другима. Због тога и додаје речи: *међу којима сите и ви ѿзваници Исуса Христиа*, односно, *међу којима се и ви налазите*. Није рекао, да је Христос друге призвао са вама, него каже, да вас је Он призвао са другима. Ако у Христу Исусу нема ни роба, ни слободнога, а тим више - ни цара, ни простога човека онда сте и ви исто тако призвани, нисте дакле сами од себе пришли. *Свима који су у Риму љубљенима од Боџа, ѿзванима свейима, благодати вам и мир од Боџа Оца нашеџа и Госјода Исуса Христиа (сй. 7)*. Погледај, како често Павле употребљава реч - *ѿзвани*, говорећи: *ѿзвани Ајосјол, међу којима сите и ви ѿзваници, свима који су у Риму ѿзванима*. Радећи ово он не многослови, него жели да Римљанима опет напомене о добročинству Божијем. Пошто су се међу вернима вероватно налазили и старешине, и конзули, и сиромашни, и прости људи; Павле дакле, занемарујући неједнакост чинова, свима шаље један поздрав. Ако дакле и робовима, и слободнома припада свецело општење у свему што је једино неопходано и духовно, као што су то: љубав Божија, звање, Јеванђеље, усиновљење, благодат, мир, освећење и све остало; неће ли тада бити крајње безумље, правити разлику на основу земаљских делатности, између оних које је Бог сјединио и учинио

једнакима у ономе што је важније? Стога, разуме се, Апостол у самом почетку одбацује овај љути недуг (високоумље) и упућује Римљане на смиреноумље, које је мајка свих блага. Смиреноумље и робове чини бољима, учећи их, да им ропство неће причинити никакву штету ако буду имали истинску слободу; и богате је обраћало умерености, уразумљујући их, да нема никакве користи од слободе, ако нема савршенства у делима вере. А да би ти схватио, како Павле ово ради не с намером да све слије и помеша, напротив, он је знао бољи метод разликовања; обрати пажњу на то, да он није просто написао: свима који су у Риму, него са ограничењем: *љубљенима од Бога*. Ово је дакле најбоље разликовање, које јасно и показује откуда производи освећење.

4. Стога, одкуда је заправо освећење? Од љубави. Рекавши - *љубљенима*, у исто време је присајединио: *позванима светима*, показавши да нам љубав служи као извор свих блага; а светима он назива све верујуће. *Благодати вам и мир*. О, каквог ли поздрава, који доноси безбројна блага! Њега је управо и Христос заповедио изговарати приликом уласка у дом, као прву реч. Стога и Павле свагда почиње тиме дакле, то јест речима: *благодати вам и мир*. Није пак мало непријатељство прекратио Христос, но тешко (мучно), много-различно и које се продужава, а притом га је искоренио не нашим трудом него Својом благодаћу. Пошто је љубав даровала благодат, а благодат даровала мир, онда Апостол, распоредивши их у свом поздраву управо у таквом поретку, моли за непомућену и ненарушиву свезу љубави, благодати и мира, како се неби опет разбуктала друга битка; стога и моли Дародавца да их сачува непроменљивима, говорећи: *благодати вам и мир од Бога Оца нашега и Господа Исуса Христа*. Ево овде предлог *од* (ἀπό) односи се на Оца и Сина, а ово је равно изразу - *из Њега* (ἐξ οὗ). Апостол није рекао: благодат вам и мир од Бога Оца кроз (διὰ) Господа нашега Исуса Христа, него говори: *од* (ἀπό) *Бога Оца нашега и Господа Исуса Христа*. О, какву силу има љубав Божија! Противници и одбачени, изненада су постајали свети и синови. Апостол, назвавши Бога Оцем, јавио их је као синове, а када их је назвао синовима, открио је сву скривницу блага. Стога, не престајмо да пројављујемо живот достојан овога дара, чувајући мир и светост. Другачије су временске почасте, прекраћују се када и садашњи живот и продају се за новац, на основу чега се о њима може рећи, да то и нису почасте, него само називи почасте, које своје значење добијају од раскошне одеће и од обмане свите која их окружује. А дар освећења и усиновљења, као дарован од Бога, не уништава се скупа са смрћу, него нас и овде чини знаменитима, и спроводи у будући живот. Они који држе усиновљење и пажљиво чувају дар светиње далеко су славнији и блаженији од онога који је овенчан круном и носи порфиру; чак и у садашњем животу он се наслађује савршеним спокојством, насићује се добрим надама, нема никаквих повода за страх и неспокојство и ужива у непомућеној радости. Знај да уобичајено весеље и радост доносе не величина власти, ни обиље новца, ни пуноћа моћи, крепост тела, раскош трпезе, раскош одеће или пак какво било друго од људских преимућстава, него само духовно савршенство и чиста савест. Стога, ко има чисту савест, ако је и оденут у дроњке и бори се с глађу, благодунскији је од оних који живе раскошно, или од онога који зна да је зао, који чак и да влада свима богатствима, ипак бива несрећнији од свих. Зато и Павле, мада је живео у свакодневној глади и наготи, мада је сваки дан примао ударце, но он се радовао и веселио више него његови савременици цареви. А Ахав, премда је и царствовао и наслађивао се разнообразним предметима раскоши, када је учинио свој грех, стењао је и туговао, а лице његово је венуло како пре греха, тако и после греха. Стога, ако желимо да се наслађујемо радошћу, онда више од свега другога избегавајмо порок и следујмо врлини, зато што другачије није могуће достићи радост, ако би смо чак и на царски престо узишли. Зато је и Павле рекао: *А њод Духа*

јесће: љубав, радосћ, мир (Гал. 5.22). Узрастајмо дакле овај плод у себи самима, да би смо се и овде наслађивали радошћу, и достигли будуће Царство, благодаћу и човекољубљем Господа нашега Исуса Христа, са Којим нека је слава Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Са руског оригинала,
превели су дечански монаси.

ОБНОВИТЕЉКА ЖЕНСКОГ МОНАШТВА КОД СРБА

Како је женско монаштво у Србији угашено за време турског ропства, преко Саве и Дунава још је продужило да постоји, али не за дуго. Једини женски манастир, Стари Јазак у Фрушкој Гори, коначно је укинут 1774. године, наредбом царице Марије Терезије и више ниједан женски манастир није основан. Кад је у Русији настао болшевички преврат, морале су многе монахиње прећи у нашу земљу и ту им је за заједнички живот, како је сматрано само привремено, додељен манастир Хопово. Ту су почеле да се окупљају и многе Српкиње жељне монашког живота. Архијерејски Синод СПЦ је 16. октобра 1923. прогласио Кувеждин женским манастиром, где је отишао део сестринства из Хопова, нешто Рускиња и све Српкиње. Хопово је остао чисто руски манастир.

Група руских монахиња из чувеног манастира Лесне на челу са игуманијом Екатерином дошла је 1920. у нашу земљу. Ту их је СПЦ прихватила и дала им манастир Хопово. Касније почели су се јављати и други женски манастири, српско-руски или само српски, где су за игуманије постављене васпитанице мајке Екатерине. Тако је она постала родоначалница савременог српског монаштва. Ко је била ова велика игуманија?

Игуманија Екатерина (у свету Евгенија Борисовна Ефимовска) рођена је 28. августа 1850. у Москви белокаменој, у побожној породици руског грофа. У својој 19. години положила је све испите на московском универзитету, њена струка била је руска књижевност. Познавала је многе тадашње писце. Посебно је ценила великог руског славенофила Сергија Ал. Рачинског (1833–1902) научника и оснивача народних школа. И она је попут свога узора (Рачинског) напустила професорско звање на универзитету и на своме имању отворила је школу у којој је на првом месту била веронаука и као главни циљ развијана животна радост. Решила је да подигне манастир у ком ће покушати да спроведе своје идеје о школовању. Пре тог важног корака отишла је у Оптину пустињу, где је затражила благослов и савет знаменитог старца Амвросија. Од младости се занимала за богословске науке и све слободно време је посвећивала њиховом изучавању. Водила је преписку са чувеним теолозима и јерарсима свог времена. Писала је теолошке брошуре и бавила се питањима обнове рада ђакониса у цркви. Била је строга испосница и молитвеница. Један манастир у тадашњој југозападној Русији, у селу Лесни, основали су Паулини 1686. године. Затворен је 1863. године, а 1875. је предат православнима. Синод је 1884. одлучио да се ту отвори женски манастир и 20. октобра 1835. ту је дошла грофица Евгенија Борисовна Ефимовска са пет сестара и две девојчице. Ту су сусретале неповерење код житеља, дојучерашњих унијата. Кроз четири године манастир је процветао и стекао статус манастира прве класе. Пред револуцију манастир је имао шест храмова, прихватилиште за престареле жене, болницу за парохјане, апотеку са бесплатним лековима, учитељску школу и гимназију, поред основне школе, у којима се школовало више од три стотине девојака. Иначе у манастиру је живело око триста монахиња. Вихор грађанског рата бацио је ову способну игуманију у манастир Хопово, где је дошла са седамдесетак монахиња. Ту се подвизавала, да ју је духовник одвраћао од тешких подвига. Њен плодан живот угасио се 15/28. октобра 1925. године, што је био тежак ударац за обитељ. Наследила је већ тешко болесна и оронула игуманија Нина. Са њима је живео стари игуман Пајсије. Духовник је био прота Алексије Нељубов. Околни народ прихватио је сестре и почео да их материјално помаже. Ту је отворено сиротиште у које су примана и руска и срп-

ска деца. То је била бледа сенка некадашњег харитативног рада леснинских монахиња. Светиња обитељи, чудотворна икона Леснинска, са свих страна окупљала је расејану руску емиграцију, која је овде налазила део оне духовне, свете Русије. Ту се око игуманије и њених образованих сестара окупљао цвет руске интелигенције. И тај и такав живот трајао је до тешких дана II Светског рата. У ратном вихору сестре одлазе у нов крај, у околину Париза, где купују један стари замак и оснивају сада већ трећу обитељ. Ту односе и чудотворну икону Леснинску, своју највећу светињу. Ова икона се слави 14. септембра. Она се прославила у XVII веку, 1683. године. До ње су дошли католици, да би искористили побожност месног становништва према икони и превели их у католичку веру. Када су православни добили цркву где је била смештена икона, морали су да је прилагоде православном богослужењу. Направили су низак иконостас, да не би заклонили икону која се налазила на горњем месту. Икона је рађена на овалном камену тамно-црвенкасте боје. Икона је украшена позлаћеном сребрном ризом са драгим камењем и налазила се у двојном раму. Забележено је до большевичког преврата више од пет стотина чуда везаних за ову светињу. Сада манастиром руководи игуманија Макрина.

Ове године, када се навршило 150 година од рођења осниватељке леснинске обитељи игуманије Екатерине, 80 година од њеног доласка у Хопово, што се може узети и за годину обнове женског монаштва код Срба, као и 75 година од њеног упокојења, треба са захвалношћу да се сетимо ове велике подвижнице, молитвенице, мудре руководитељке и високе интелектуалке свог времена, сахрањене испред улаза у цркву (са јужне стране) манастира Хопова.

Њен живот и подвизи, код нас потпуно заборављени, треба да се осветле и обраде, њен лик да се спасе од заборава, а њено име да се вечито помиње у свакој српској женској обитељи, као име своје духовне мајке и родоначалнице.

Живица Туцић

Историја (2)

ХОДОЧАШЋЕ ПЕТРА I

Посетивши Русију, у пролеће 1910. године, поводом заручења своје кћери Јелене са Кнезом Јованом Константиновичем, на руском двору је одржан пријем у част српског краља Петра I. Том приликом краљ је изразио веру српског народа у Русију и њено пријатељство. Добио је гаранцију да ће се демократија учврстити и краљевина развијати, ако се спољна политика буде водила у правцу политичког ослањања на Русију. Дочек од стране Цара Николаја и владе био је величанствен, народ је био одушевљен „српским данима у Русији“, како је назвао бављење краљево у њиховој земљи. У марту (11.) краљ је посетио и Александро-Невски манастир у Петрограду, где је био свечано и срдечно дочекан од митрополита Антонија Ватковског, који је изашао пред њега, док је митрополијски хор певао српску химну. Благосиљајући краља, владика му је предао драгоцену икону св. Александра Невског. Након тога је краљ посетио саборни св. храм и поклонιο се моштима, св. кнеза Александра.

Из Русије, краљ је отпутовао за Цариград. Посетио је, као православни владар, васељенску патријаршију на Фанару. У девет сати ујутру, праћен ескадроном гардијских лансијера довезао се краљ у свечаним колима са својом свитом у Топхане. Уз пут куда је пролазио, био је постројен шпалир војске. Војна музика је интонирала српску химну, а силан народ је одушевљено поздрављао српског владара. На царској јахти „Сујудлу“ у пратњи султановог адмирала, краљ се одвезао Златним Рогом у патријаршију. Обале мора, бродови и чамци, мостови и балкони, па чак и кровови, били су препуни

света који је приређивао бурне овације. Са турских ратних бродова и бродова страних држава постројених у шпалир, упарађени морнари одавали су краљу почаст, а војне музике су свирале српску химну. Сва патријаршијска звона поздравила су краљев долазак. Из јахте је први изашао Ахмет-Февзи, михмандар краљев, за њим краљ у генералској униформи па свита у којој су били: министар председник Никола Пашић, министар иностраних дела Миловановић, начелник министарства спољних послова Спалајковић и многобројна пратња. На обали, српског краља су дочекали митрополити с крстовима у рукама. Тада је цела поворка кренула пешице у Патријаршију. Ту је било преко тридесет хиљада душа. Са свих страна чули су се узвици: живео! Чок јаша! Зито василевс! Краљ отпоздрављајући није могао одвојити десну руку од калпака. Пред главном капијом патријаршије, краља је сачекало сво чиновништво и свештенство патријаршије. У дочеку краља Петра учествовало је 12 митрополита, чланова Синода, низ световњака и све главне личности патријаршије: велики протосинђел, главни секретар Синода капућехаја патријаршије, управитељ канцеларије, велики архиђакон, као и секретари, уредник листа, велики архивар и др. У дворишту патријаршије, једна мала Српкињица предала је краљу цвеће. У припрати придворне капеле дочекао га је патријарх Јоаким III са синодом, мешовитим саветом, 30 архимандрита и 150 калуђера, те другим свештенством. Сви су били у одежама, а патријарх је имао црну панакамилавку и златни жезал. Црква је била сва застрта скупоценим ћилимима. С десне стране су се сместили чланови Синода а до последњег је био престо од црног дрвета за патријарха. Преко пута је био престо за краља, са балдахином и окићен свиленим црквеним драперијама, српским тробојкама и цвећем. Изнад седишта је био српски грб са круном. Патријарх је почео благодарење са шесторицом епископа и шесторицом ђакона. Одговарао је ђачки хор грчких школа. Патријарх је са свог престола изговорио топлу и срдачну добродошлицу, а преводилац је био новоизабрани владика дебарско-велешки, потоњи патријарх Варнава. У говору је васељенски патријарх изразио духовну радост свете Мајке, Велике Цркве. Након тога је хор запевао многољетствије на словенском језику. Цела колона се упутила на спрат у велику саборску дворану св. Синода. Напред је ишао краљ, а са његове леве стране патријарх. Са балкона патријарх је благословио окупљени народ пун радости што је први пут после пропасти Византијског царства крунисани православни владар посетио патријаршију и њену историјску цркву сазидану пре 15 векова. Краљ је био искрено дирнут овим дочеком. Представио је патријарху свиту, која је прилазила на благослов. Патријарх је давао краљу обавештења о Светој Гори и молио га да посети и грчки манастир Ватопед, јер је Краљ намеравао да из Цариграда крене на поклоњење светогорским светињама. На растанку, краљ је узео благослов и целивао патријархову десницу, а патријарх је краља пољубио у чело. Из патријаршије је краља испратио велики протосинђел са целокупним свештенством. Краљ је одсео у Јилдиз-киоску, султановој палати, где је приредио пријем за патријарха са свитом. Патријарх је дошао са свих 12 синодалних митрополита, великим Логотетом и осталим пратиоцима. Краљ је изашао пред њега до половине степеница.

Поздравио је Високог госта бираним речима, на које је Патријарх узвратио са неколико српских речи. Краљ је захвалио на величанственом дочеку, као и на пажњи Цркве и срдачности грчког грађанства према њему. Затим је све редом митрополите одликовао орденом Св. Саве I степена, а новоизбраног епископа Варнаву II степена. Патријарха Јоакима одликовао је орденом Карађорђевог Звезде I степена, а никомидијског митрополита Филотија орденом Белог Орла I степена. Јоаким III у одушевљењу скине са својих груди панагију у виду византијског орла и стави је краљу око врата. Патријарх ову панагију носи зато, да тим представи да је уједно и етнарх, јер су васељенски патријарси од времена Генадија Схоларија

(половина XV века) добили од султана Мухамеда II (Мехмеда Освајача) титулу „Милет-баша“ што значи глава народа. Тај патријархов чин био је потврда да је он први православни владар (краљ) који је на себе ставио византијског орла те патријарх рече на српском језику: „Српски је народ увек побожан и искрено одан Великој Цркви!“ Иначе, патријарх Јоаким III био је патријарх у два маха, од 1878–1884 и поново од 1901–1912. године. У међувремену се измењало још пет патријараха (Јоаким IV – 2 године, Дионисије V – 5 година, Неофит VIII – 3 године, Антим VII – 3 године и Константин V – 4 године).

На растанку, краљ као домаћин испратио је Првојерарха Велике Цркве до половине степеница, како је одређивао протокол. Овај догађај приближио је новоизбраног епископа Варнаву Росића српској династији, а краљ је на тај начин успео да сагледа и оцени квалитете младог архијереја, будућег патријарха српског.

Тако се завршила посета краља Петра I Константиновом граду и он је наставио своје ходочашће према Светој Гори Атонској.

Живица Туцић

ПОУКЕ

О КАНДИДАТУ ЗА МОНАШТВО

Када је реч о монаштву, обично се сматра да у манастир одлази млад човек, слободан и без икаквих обавеза. Но, шта бива са разведеним или удовцем, који има децу? Шта са оним који је живео у браку који није био црквено склопљен? За постриг се не тражи неки богоугодни живот у прошлости, као код кандидата за рукоположење. За монаштво је потребно искрено покајање за све некада учињено и тежња ка подвигу покајања у будућности, јер је монашки живот подвиг непрестаног покајања. Онај који томе стреми мора бити слободан од обавеза, које нису заједничке са монаштвом. Зато је битно размотрити ситуацију кандидата, имати у виду његове обавезе према деци, да деца не би остала без родитељског старања. Владика Николај је таквима саветовао монаштво тек кад изведу децу на пут (значи након навршених четрдесет година живота).

О ИНТЕРНЕТУ

Данас, када се Интернет користи и у Цркви, многи конзервативни верници се чуде, сматрајући га претечом доласка „светског владара“, што је назив за Антихриста. Поставља се питање: није ли грех користити се Интернетом? У Цркви се већ дуже време дискутује о том проблему. Интернет је средство везе и као такав нема морална својства. Према томе, моралност почиње тада, када се код корисника формира жеља да се таквим средством окористи. Ако у тој жељи нема греха (похоте, среброљубља, похлепе) онда нема греха ни у самом коришћењу. А за онога, ко је прикован за постељу или столицу, Интернет је прозор у многољудни свет.

О ДУШЕВНОЈ СУСТАЛОСТИ

Не ретко се може чути да се неко жали да нема душевне снаге, да му је душа сустала. Да ли је то могуће и због чега се то дешава? То може настати из више разлога: као резултат психичког пренапрезања, као резултат унутрашњег немира и беспоклојства, страха, такође и нечисте савести, те због лажи или неприлика у колективу, друштву и породици. Решење је да човек испита самог себе

шта хоће и да ли ће на правилан начин доћи до тога. Одговара ли његов циљ вишим вредностима (тј. Истини) или не. За правог верника, клонулост душе је сигнал за исповест и покајање.

О МУЖЕЛОШТВУ

Љубав је божански дар човеку. И више, љубав је непатворени живот душе. Ништа боље не пристаје природи душе, као љубав. Човек живи љубављу према Богу, рођацима, супрузи, деци, пријатељима. Много је манифестација љубави – пријатељство, привезаност, заљубљеност, страст (страсна љубав, не страст као порок) итд. У једном случају само љубав је постала духовно-телесна, то је брачна љубав. У свим другим случајевима љубав не излази из физиолошких оквира. Тако је устројио Господ, обдаривши човека супружанском љубављу и сексуалном моћи, са којом је нераскидиво везано зачеће. Једино супружанска љубав има такав развој и реализацију. Господ је због тога и поделио човека на две половине, на два пола. Мушкарци су саздани да воле своје жене, а жене да љубе своје мужеве.

Хомосексуализам, или мужелаштво, како се у црквеним књигама назива, није само неприхватање брачне љубави, није само одбијање зачећа, него је и непримање лика, којим нас је обдарио Бог. Јер Он је саздао премудро мужа и жену, ради њихове узајамне љубави. Ако човек одбија свој полни лик, своју улогу, престаје да буде оно, што јесте, значи не прихвата Творца.

Једини начин потпуног одрицања од пола је монаштво. Но у њему нема месту полним контактима. Баш зато и постоје одвојени мушки и женски манастири. Узајамна љубав мушкараца или жена није новост, али она није предодређена да прерасте у сексуално партнерство. То чине сами људи, који из различитих разлога нису прихватили брачну љубав. Једном речју, хомосексуализам је трагичан, произвољни преврат душе, страсни избор, који душу одводи непоправним патолошким променама – настраностима.

Црква осуђује хомосексуализам на основу Библије, искуства светих отаца, подвижника благочестија, пророка и свих светих.

О ЦЕЛИВАЊУ РУКЕ

У Православној Цркви је обичај да се целива десница свештенику. То секташи користе да би осудили праве хришћане, јер уместо Творцу, одају поштовање твари. То је погрешно. Прво, десница свештеника осећује свете Дарове у Евхаристији, за време св. литургије. Том руком свештеник благосиља човека, осећујући га крсним знамењем, од самог чина крштења па кроз цео живот, до саме смрти и сахране. Коначно, некада је (на жалост све ређе) био обичај да деца љубе руку оца или мајке, кад их они благосиљају пред одлазак на спавање, или на пут. А све до скоро, млађи су љубили руку старијима при сусретима и растанцима. И нико се није сетио да каже да такво поштовање припада само Богу.

О МОЛИТВИ НАД ПОРОДИЉОМ

У нашим требницима постоји молитва која се чита над породиљом у 40. дан по порођају. Тај чин је у Руској Цркви врло свечан и значајан, док на жалост, код нас се не спроводи у пракси. У молитви свештеник се моли над мајком која са дететом стоји пред црквеним вратима, да је Господ очисти „од сваког греха и сваке нечистоће, кад долази у свету Цркву Његову“, да би се удостојила причешћа Божанским Тајнама. То се врши ако је дете и умрло након порођаја. Зна-

чи, то је молитва очишћења, одређена још у Старом Завету. Затим се свештеник моли над главом детета, да порасте, да га Господ „освети, уразуми, умудри, учини да лепо мисли“. Овај чин, који нас подсећа на догађај поводом Сретенија, када је мали Исус донет у храм, призива благослов Божји на новорођенога, који треба да постане члан Цркве Христове. По схватању Св. Цркве, жена је до истека 40 дана по порођају нечиста и због тога се и очишћава овим молитвама. Без читања тих молитава она не би смела ни да се причести, јер је речено да ко недостојно једе и пије, осуду себи једе и пије. Пошто код нас свештеници овај чин врше ретко, или уопште и не врше, те се за њега и не зна, то не може бити грех, али би га требало почети упражњавати у пракси. У сваком случају, породиље које су чуле за ове молитве, а нису над њима прочитане, потребно је да о томе поразговарају са духовником на исповеди.

О УЦРКОВЉЕЊУ

Након прочитаних молитава над породиљом у 40. дан по порођају, пред црквеним вратима, свештеник врши уцрковљење над новорођеним, ако је дете већ крштено. Ако није, то се врши након св. тајне крштења. Наиме, свештеник узима дете у руке и њиме чини крсни знак испред врата св. храма говорећи: – Уводи се у Цркву слуга Божји... Н. у име Оца и Сина и Светога Духа! Амин. Затим га уноси у св. храм говорећи речи псалма: – Ући ћу у дом Твој и поклониху се Твоме светом храму! Одлазећи до средине храма наставља: – Уводи се у Цркву слуга Божји... Н. у име Оца и Сина и Светога Духа. Амин. И додаје: – Усред Цркве славићу Те! Пред вратима (дверима) олтара говори и трећи пут: – Уводи се... Ако је дете мушко, свештенослужитељ га уноси у олтар, ако је женско односи га само до царских двери читајући наглас молитву св. Симеона Богопримца – Сада отпушташ... По завршетку овог дирљивог чина којим дете постаје члан Цркве Божје, а који нас подсећа на Сретеније, кум код олтарских врата прави троструке метаније, прима дете и одлази. Чин уцрковљења, посебан по својој симболици и дирљивости, значајан је и за будући духовни живот новог члана Цркве и требало би га извући из заборава и увести у праксу, како се то чини у другим православним црквама.

О МАСОНЕРИЈИ

Хришћанство је у масонерији увек гледало ђаволску идеологију, потпуно супротну хришћанству. Слободно зидарство се појавило као тајна наука, хришћанство је одувек било јавно. Масонство се бави пре свега интелектом, отуда борба за науку, просвету, образовање, док је хришћанство донело просвећење срцу човечјем, чистоћу духовну. У масонству се истиче лозинка братства и јединства, хришћанство говори о јединству у Христу, али без једнакости, јер је Бог створио свакога као засебну индивидуалну личност. Масони говоре о праведности, хришћани о милосрђу. И мада су у прошлости многе истакнуте црквене личности припадале реду слободних зидара, та два погледа на свет су потпуно неспојива и то је био само хир отмености тога времена, без стварног учешћа у раду овог реда.

О ЛУТРИЈИ

Мало је данашњих верника који нису бар једном у животу учествовали у некој лутрији. Тешко је објаснити верујућем да то не приличи хришћанину. Многи ће рећи: – Нека игра, кад већ сам жели да буде обманут. Јер верујући још увек не значи и духован, и

човек који није још ступио на пут духовног просвећења склон је да пада у лаж. У самој лутрији нема ничега криминалног или грешног. Но, ако прави хришћанин трага за стварним духовним животом, аскетским животом, није свеједно на шта ће трошити новац. Лутрија је опасна, што изазива страст игре, страст грамзивости. Наше лутрије су у 99% случајева обмана играча: оне су организоване ради богаћења организатора, то је бизнис, у чијој основи је обмана – само 1% прихода лутрије иде на учеснике. Тешко је наћи се у том „проценту“ – добитак је предодређен унапред за одређена лица. Други је случај са добротворном лутријом... Но најбоље је да човек сОм да прилог у одређену сврху, ако је она Богу угодна.

О СНОВИМА

На снове прави хришћанин не треба да обраћа пажњу, а још мање да се труди да их тумачи. Један од оптинских старца је рекао своје духовном чеду: – Не обраћај пажњу на снове, они се и не остварују! Превелико бављење сновима не само да лишава душевног мира и доводи до психичког растројства, него и упућује на опасни пут веровања искушењима и сугестијама, која преко сна могу да долазе од непријатеља људскога спасења. Ми смо исувише недостојни да бисмо се поистовећивали са светима, који су преко сна добијали откривења.

О ТЕТОВИРАЊУ

Може ли човек замислити да има неко од ремек-дела Ван Гога, на пример, и у једном моменту да човеку на портрету нацрта бркове. Не би ли га осудио цео свет? Познато је исто тако, да су сви покушаји да се Милоској Венери надокнаде руке којих нема, пали у воду. Ремек-дело је престало то да буде. Или на пример, родитељи су преуредили стан. Ставили су нове, скупе тапете, након чега је дете, по своје укусу упропастило дело својих родитеља, тапете ишарало и наружило отмени ентеријер луксузног стана. Родитељи су принуђени да тапете скину и спале их. Шта ће учинити отац са дететом, које је игнорисало његов труд и бригу о лепоти дома у којем живе?

Исто тако, како ми смемо да се дрзнемо мешајући се у дела Творца Неба и земље и свега што је на њој, угађајући својим мушицама и ђефовима домостројитељству Божјем?

О ЧИТАЊУ ПСАЛТИРА

У многим манастирима Русије, враћеним сада благочестивом народу руском, живи неколико монахиња или монаха и обнавља се монашки живот. Дешава се да нема духовника нити служашчег свештеника, већ су житељи тих светиња препуштени себи и свом начину подвига. У такве манастире уведена је пракса о сталном читању Псалтира. Верници шаљу имена својих живих и умрлих сродника, дарујући своју лепоту за обнову манастира. Та имена помињу се током читања псалама и то је нека врста захвалности приложницима. Такође се дају прилози и за читање Псалтира током 40 дана за свог покојника, неко даје и за помињање током године, чак и дуже. Ето предлога и за наше манастире у којима живе старе и немоћне монахиње или по који монах, где се ретко служи, а потребна им је помоћ за обнову или опстанак. То је дело угодно Богу, јер се тиме спасава и душа за коју се моли, и душа дародавца и монаха који чита псалме.

О БРОЈАНИЦАМА

Данас могу се видети мале, ручне бројанице од 33 зрна на рукама многих који и не знају шта је то. Прво, сам назив. Бројанице немају једину (плуралиа тангум), тако да то није никаква бројаница, бројалица и сл. Бројанице су духовни мач, прописан за молитву монаха и верника жељних неке више духовности и стицања душевног мира. Молитва на бројанице замењује сва богослужења осим св. литургије. У упутству за употребу бројаница, у старим књигама је написано: Ако неки људи, мушкарци или жене, не могу пратити црквене службе, ради удаљености или неких других разлога, а сами не знају да врше или су неписмени, а имају жељу да угоде Богу и очисте мисли срца свога молитвом и постом, нека се моле на бројанице... Дневно треба изговорити, по правилу, 1210 Исусових молитава и направити 203 поклона, да би се обавио цео круг богослужења. Бројанице су духовни буквар, из кога се учимо молитви. Оне нису амајлија, која се носи око врата или око руке, да нас штити. На њих се моли, углавном левом руком, да би се десном крстило и правили поклони. Постоји и одређено правило како се моли пре почетка уз поклоне, а како се врши Исусова молитва. Дакле, бројанице су приручно средство за молитву, а монаси их одлажу око руке или вешајући на кајиш за време рада. Светогорци дугачке бројанице од 1000 зрна, носе око врата из разлога да се не би вукле за њима, док се моле. А данас бројанице се продају по улицама, пијацама, радњама где се продају сувенири итд. Купују их људи који и не знају да се прекрсте, носе око руке, која истовремено држи цигарету, тетовирана и пуна ожиљака. Са њима се седи у кафани, одлази у диско-клубове, на још много недоличнија места, а тиме оне губе своју сврху и намену. Прави верник, који жели да се моли на бројанице, купиће их или сам направити, отићи код свештеника (духовног оца), замолити благослов, дакле не тражити да се бројанице освете, већ да њега свештеник благослови да се моли на њих, а оне се освећују самом молитвом, која треба да буде непрекидна и да тече у једном сталном кругу, као што су и бројанице направљене. Дакле, треба се борити против помодарства, сујеверја и богохулства и бројаницама вратити првобитну сврху.

О УБИСТВУ У РАТУ

Свако убиство је грех. Чак и оно са циљем да заштити ближње. По црквеним канонима, повратници са бојног поља се за неко време одлучују од св. Причешћа. Но, наравно, борба са злом је нешто сасвим друго, него злочин или убиство ради користи или из страсти. Пре много година у Псково-Печерском манастиру се збио следећи случај: Један млад јеромонах, који је био обдарен надпросечном снагом ушао је у храм и видео групу хулигана, од којих је један припаљивао цигарету на кандилу. Ван себе, јеромонах је зграбио богохулника и извукао га у припрату. Ту га је подигао у вис и тако га ударио, да је хулиган у буквалном смислу пролетео неколико метара по припрати и срушио се без покрета. У тај час млади јеромонах се ужаснуо тиме, шта је учинио. По црквеним правилима он као свештеник не сме да туче човека. У том ужасу, не обраћајући пажњу на другове обореног хулигана, који су се окупили око свог друга, који је без свести лежао у црквеној припрати, јеромонах је полетео у келију старца, срушио му се пред ноге и са сузама се покајао због учињеног греха, молећи, ако је могуће, опроштај.

„– Шта ми се подвлачиш под епитрахил?, – срдито је рекао старац, – То ниси ти, Анђео га је ударио!“

О ЖЕНСКОЈ КОЗМЕТИЦИ

У IV песми Великог (покајног) канона св. Андреја Критског каже се: „Страстима сâм себи постадох идол...“. Гледајући на то може се сматрати грехом коришћење козметике у том случају, ако човек сам од себе (и себи) прави идола; С друге стране, ако љубав према ближњима захтева неке корекције видних недостатака и аномалија, то тешко да се може назвати грехом. Границу између тога двога човек сам може да одреди у зависности од тога, како он прихвата друге људе: или са тачке гледишта форме (спољашњости), или садржаја (унутрашњег, душевног мира).

О МАТЕРИЈАЛНИМ ДОБРИМА

Молити се треба за све што је неопходно за спасење душе. Некада је и молитва за материјална добра неопходна у безизлазној ситуацији. Тако, ми често читамо о подвижницима, који су живели повучени, и по чијим су молитвама у манастире и села који су гладовали довозили хлеб. Свети Никола златом је спасао кроз прозор кћери престарелог оца. Но, молити се да се обогати, то је светогрђе. Светогрђе због тога, што Господ даје неупоредиво више – Живот Вечни, а људи по глупости сматрају важнијим страсти, лакомост, моле се за богатство, да би пустили корење у овом смртном свету.

О КРШТЕЊУ

Постоји много нејасних ствари око крштења. Нпр. да ли могу деде или бабе да буду кумови својим унуцима на крштењу? Ако нема никог другог може се и то толерисати, али се избегава. На кумовима је одговорност да прати црквени и духовни раст новокрштенога. Али због разлике у годинама, у том случају кумови не могу да доведу своје кумчиће до мере њиховог духовног узраста. Значи, да тада кумство губи своју сврху. Десило се да се дете родило и због слабог здравља било је одмах и крштено. Присутни су били само отац детета и свештеник. Није било никога ко би узео функцију кума. У том случају, свештеник прима на себе ту функцију и води се као кум том детету, старајући се о њему. Затим, нико не може да замени кума на крштењу, тј. да неко буде кум, али у одсутности, па његов „заменик“ да држи дете.

Што се тиче крштења одраслих, данас има више тих случајева. Греси из претходног периода живота омивају се крштењем. Наравно, ако се човек искрено каје. Крштење без вере нема смисла. Само тада је крштење исправно. Али, ми не знамо шта је у човеку. Св. Павле апостол каже: „Ко од људи зна шта је у човеку – сем човековог духа који је у њему?“ (I Кор. 2,11). Пошто се хришћанин познаје по делима, јер веру зна само Бог, и новокрштени ће се препознати по делима након крштења, не гледајући на претходни живот.

О ЧАСНОМ КРСТУ

Многи народи Азије, Африке и Кине користили су различите облике крста још пре појаве хришћанства. Свака култура придавала му је своје значење. Оно је било везано са космосом, симболичним значењем цифара или супротним односом неба и земље или пространства и времена. Тек у хришћанству крст добија нов значај, постаје симболом Исуса Христа, доказом Његовог искупљења греха и залогом спасења рода људског. У Римској империји, он се јавно употребљава већ крајем IV века. Стварно, опште и слободно коришћење часног Крста традиционално се везује са царем Константином Великим, који је у сну видео знак огњеног Крста на небу са натпи-

сом „Овим ћеш победити!“. До тада, хришћани су се уздржавали од приказа распећа Христовог, што не значи да тај символ није постојао. Крст, као оруђе спасења био је предмет изузетног поштовања верника од самог почетка. То се код црквених отаца назива апостолским предањем. У прва три века, оно се односи на хришћанска веровања и обреде, који су представљали тајну пред паганима. А пагани су већ знали о крсту, јер су поједини од хришћана смогли храбрости да јавно исповедају веру. По причању Понтија, биографа св. Кипријана Картагинског, у III веку неки хришћани су изображавали лик часног крста себи на челу, по чему су их препознавали и предавали на мучења у време прогона. Од средине III века сачувала се једна представа људског лица са крстом на челу. Из докумената VII Васељенског сабора познато је да су у време цара Диоклецијана у III веку св. мученици Прокопије и Орест носили крсни знак на грудима. Многобошци су хришћане подруљиво звали крстопоклонцима, сматрајући да они поштују крст као фетиш или идол. При ископавањима у Риму и Помпеји, на предметима из прва три века срећу се алегоријске представе крста и распећа. Могу се наћи и симболи крста, као што је сидро, а исто тако и фигура Христа. Тертулијан сведочи о поклањању Крсту по древном обичају с почетка III века. Тако исто и Ориген и други. Речи св. апостола, људи који су лицем гледали Христа, не остављају места сумњи да су Крст и крсно знамење од почетка хришћанске Цркве употребљавани не само као симболи, већ да су служили као централни појам хришћанске вере, изражавајући њену суштину. Тертулијан пише: „Почињући штогод или настављајући посао, код стола, устајући с постеље, лежући или седећи, уопште при сваком послу ми утискујемо на своје чело знамење Крста“. Св. Кирил Јерусалимски у IV веку саветује: „Да се не стидимо да исповедамо Распетог, са смелошћу да направимо руком знамење Крста на челу и на свему: на хлебу који једемо, на чашама из којих пијемо, да га направимо при излажењу, када лежемо да спавамо и кад устајемо, када се налазимо на путу и кад се одмарамо. Он је велика заштита, дата сиромасима на дар и слабима, без напора“. „Ако осећаш, вели св. Јован Златоусти (IV век), да се срце твоје узбуђује, огради груди твоје крсним знамењем!“ А св. Григорије Богослов, такође из IV века обраћа се директно непријатељу рода људског са претњом: „Удаљи се, ђаволе, или ћу те оборити Крстом, пред којим све дрхти. Ја крст носим у својим удовима, у свом ходању. Крст је у мом срцу, Крст је моја слава!“

У Фландрији, налази се велики дрвени Крст са ликом Спаситеља у центру. На самом Крсту још се могу прочитати од времена скоро ишчезле речи:

Ја сам светлост, а ви ме не видите.

Ја сам пут, а ви ме не следите.

Ја сам истина, а ви ми не верујете.

Ја сам живот, а ви ме не тражите.

Ја сам учитељ, а ви ме не слушате.

Ја сам Господ, а ви ми се не покоравате.

Ја сам ваш Бог, а ви ми се не молите.

Ја сам ваш најбољи пријатељ, а ви ме не волите.

Ако сте несрећни, не кривите мене!

Живица Гуцић

ИЗ РУСКЕ ЦРКВЕ (1)

ОСАМ МУЧЕНИКА АЛАПАЈЕВСКИХ

Када се помињу алапајевски мученици, обично се сетимо св. преподобномученице Вел. Књегиње Јелисавете и њене келејнице, св. преподобномученице Варваре (Јаковљеве). Али ко су остали чланови Царске фамилије пострадали са њима, које је Руска Загра-

нична Црква прибројала збору светих, те их и ми имамо у нашем Светачнику (Московска Патријаршија је то учинила само са ове две мученице)?

Почетком маја 1918. године Чека је ухапсила у Москви старију Царичину сестру, настојатељицу Марто-Маријанске обитељи са два монахињама, Варваром и Екатерином. Послали су их прво у Јекатеринбург, па затим у Алапајевск, у Пермску губернију. Тамо су из Вјатке, 20. маја довели и три сина Великог Кнеза Константина Константиновича (познатог песника, писца под псеудонимом „К.Р.“, друга Достојевског, Чајковског, Гончарова). То су били не Велики Кнежеви, већ „Кнежеви императорске крви“ Јован, Константин и Игор (четврти син, Олег, храбро је погинуо у почетку I Светског рата). Ту је још био и Велики Кнез Сергије Михаилович и млади кнез Владимир Павлович Паљеј (син Великог Кнеза Павла Александровича из морганатског брака) коме није било ни пуних 19 година. Млади кнез био је талентован песник и сачувани су стихови које је писао у заточеништву. Ухапшени су смештени у здање неке школе на крају града. Са њима су били Т.М. Ремез, Круковски, лакеј Калињин, а касније и лекар Великог Кнеза Сергија, Др Гельмерсен. Стражу су чували аустро-мађари, месни радници-бољшевици и црвеноармејци. У почетку затвореницима је било дозвољено да иду у цркву, шетали су се без пратње по пољу, радили у врту, правећи леје и расађујући цвеће. Чували су их разни људи, једни су их жалили, помагали им, други, углавном заробљени аустро-угари, били су груби, дрски и ситничави, ноћу се упадали у собе затвореника, под изговором претреса. Када је 21. јуна дошло из Москве неко наређење, режим се погоршао. Од ухапшених су одузети и сав новац, ствари, чак и најнеопходнија обућа. Забрањено су им сваку шетњу, чак и куповину намирница на пијаци. Очигледно су се спремали за убиство. Тог дана, 21. јуна, Велики Кнез Сергије је добио дозволу да пошаље телеграм у обласни совдеп Јекатеринбурга. То је ишло на руку бољшевицима у остварењу њиховог ђаволског плана. Између осталог, у телеграму је писало:

„...Не налазећи никакве кривице, молимо да укинете затворски режим. За себе и своје рођаке, који се налазе у Алапајевску, Сергије Михаилович Романов“. Комесар Соловјев је истог дана запито Јекатеринбург да ли се и послуга Романових има сматрати ухапшеном и да ли дозвољава излазак. На то је Бјелобородов одговорио да се са послугом поступи по нахођењу, никог не пуштати без дозволе. А Сергију Романову је поручио да су то мере предострожности због бекства, позивајући се на случај нестанка Михаила из Перме (Великог Кнеза и Царевог брата, коме су инсценирали бекство и убили га заједно са секретаром).

Дошао је ред и на алапајевске мученике. У подне, 17. јула у школу су стигли чекисти, у пратњи неколико бољшевика. Одузевши од заробљеника и последње ситне ствари, чекист Старцев им је саопштио, да ће увече сви ухапшени бити одвезени у оближњи Верхње-Сињачихенски завод. Касно ноћу, око зграде чули су се пушчани пуцњеви, експлозије ручних граната. У граду је избила паника. Многи су из суседства видели стрељачке водове црвеноармејаца, који су се кретали по школи. Тако је био инсцениран напад белогардејаца са циљем да ослободе заробљене. Када су бели одреди заузели Алапајевск 28. септембра, ухватили су 4 црвеноармејца, учесника акције од те ноћи: Поздина-Замјатина, Насонова, Костиљева и Стрехњина. Првог је испитивао судија Сергејев. Они су сведочили да им је саопштено да су Кнежеви побегли авионом, ослобођени од белогардејаца. Алапајевски исполком Абрамов послао је у Јекатеринбург телеграм сличног садржаја, да би се прикрио злочин. Селјаци су те ноћи срели колону од 10-11 таљига, на којима је седело по двојица без кочијаша на његовом месту. По свој прилици, то су били затвореници са по једним чекистом у пратњи. Све се одвијало у тишини, без иједног шума. Ту је у близини био напуштен рудник.

Већ при првом погледу могло се приметити, да је једна рударска јама, звана Њижњаја Селимскаја, покривена свежом земљом. Окно је било обрубљено брвницама. Састојало се од два одељења: машинског, са црпкама за испумпавање воде и радног, одакле се вадила руда. Оба одељења су била затрпана брвницама, што сведочи да су у јаму бацане ручне бомбе, а пронађене су и неке бомбе које нису експлодирале. Без много труда, иследници, по ослобођењу тог краја од црвеноармејаца, на различитим дубинама, пронашли су тела алапајевских мученика. 8. октобра тело Теодора Ремеза, 9. октобра – тела монахиње Варваре и младог песника Кнеза Паљеја, 10. октобра – тела кнежева Константина и Игора и Великог Кнеза Сергија Михаиловича, а 11. октобра тела Велике Књегиње Јелисавете и кнеза Јована Константиновича. У њиховој одећи нађени су документи, а на грудима Велике Књегиње иконица Спаситеља, коју јој је подарио Цар. Иследник, судија Сергијев, обавио је судско-медицински преглед. Комисија је установила да су затвореници били сурово премлаћени и живи бачени у дубоко окно. Велики Кнез Сергије је по свим доказима, највероватније пружио отпор убицама и њега су убили хицем из нагана у главу. Један очевидца је сведочио да се још дуго под земљом чуло стењање, пригушени гласови и црквено појање.

Од убиства до проналаска тела, прошло је три месеца и тела нису била начета распадањем. Истрага је установила да је Велика Књегиња, не осврћући се на тешке ране, смогла снаге да надвлада свој бол и повеже главу кнеза Јована својом марамицом. Мошти мученика привремено су биле сахрањене у месној цркви, затим преко Источног Сибира пренете у Пекинг, где су предате земљи у Св. Серафимовском храму, који је припадао Руској Духовној Мисији у Кини. Ковчези са телима преподобномученица пренети су касније у манастир Марије Магдалине у Гетсимански врт. Нису све убице из Алапајевска успеле да се сакрију. Ухваћен је комесар Соловјев, који је убио и месног свештеника, чекист Старцев и члан месног совдепа Абрамов.

Кнез Јован Константинович је посебно интересантан за нас. Он је рођен 5. јула 1886. у Павловску. Мајка му је била Јелисавета Маврикијевна, војвоткиња од Саксоније. Он се 3. септембра 1911. венчао са српском принцезом Јеленом, ћерком Краља Петра I Карађорђевића. Из тог брака потичу и двоје деце, кнез Всеволод (1914–1973) и књегиња Јекатерина (рођена 1915.). Принцеза Јелена, или на руском двору позната као Књегиња Јелена Петровна (1884–1962), успела је да спасе живот и са својих двоје деце пређе у Француску. Упокојила се у Ници и сада њени земни остаци чекају да буду пренети на Оплепац, да нађу мир поред својих најближих. Тако ми, преко једног члана династије Карађорђевић, имамо и једног светитеља више у календару, св. мученика Кнеза Јована. Он се са осталим алапајевским мученицима слави три пута годишње: по старом календару 25. јануара, 5. јула и II недеље по Духовима. Дакле имена светих мученика алапајевских су: св. преподобномученица Јелисавета, св. преподобномученица Варвара, свв. мученици кнежеви Сергије, Јован, Константин, Игор и Владимир и св. мученик Теодор (Ремез).

У канону св. новомученицима, у VI песми се каже:

Окно би гроб у којем преподобномученица Јелисавета окончала царски пут свој са сестром у Господу Варваром и са других шест. Тамо Књегиња мученику кнезу Јовану рану зави. О, светих осам мученика алапајевских излечите сада ране душа наших!

Живица Туцић

ИЗ РУСКЕ ЦРКВЕ (2)

РУСКА ГОЛГОТА

У Подмосковљу се налази војни полигон од почетка овога века, Бутово. У време Стаљина, поготово 1937. године ово место је по речима патријарха Алексија постало „Руска Голгота“. На њему специјалне јединице стрелале су грађане Русије у масовној ликвидацији. Готово нико није био ни за шта крив, радило се о идеолошкој мржњи, поктазивању, сумњи, параноји од „унутрашњег и спољног непријатеља“. Ни данас нико није у стању да објасни како је то било могуће. Сматра се да је у терору Лењина, Стаљина, врло мало и Хрушчова, страдало 20 милиона грађана Совјетског Савеза. Сваки регион има своју Голготу, попут и бројних српских градова где су комунисти на крају Другог светског рата стрелали своје „непријатеље“ (Београд, Нови Сад...).

На московској Голготи, Бутову, стрељано је сто хиљада руских грађана. Међу њима је и 900 (девет стотина!) свештенослужитеља и монаха. Натопила се ова земља крвљу светих руских новомученика. Просто је људима данас тешко да и ногом газе по овом простору који је примио крв невиних. Данашња генерација се пита како да обележи ово место, како установити ко је ту пострадао. Нико у болу не може да одлучи које би било решење. Пре четири година на овом месту подигнут је храм, у њему се свакодневно служи, Црква сматра да је то у овом тренутку довољно. Упућују се молитве Господу да упокоји душе страдалника, а оне међу њима које је Црква већ канонизовала да се на небесима моле за спас Русије, да јој се никада више не деси несхватљива трагедија.

Дана 11. децембра у Бутову је служена посебна служба, новопрослављеном новомученику митрополиту Серафиму. Краће житије овог светитеља је написано, али припрема се и обимније, колико је само књига потребно да опишу животни пут, животне подвиге овог великог светитеља. Стрељан је у 82. години живота, 1937. године. Комунистички целати у митрополиту су видели „попа, непријатеља комунизма“, а он је био пријатељ сваког људског створа. Без речи противљења, са молитвом на устима, пошао је на стрељање.

Митрополит Серафим имао је врло богат живот. Потicao је из племићке породице и завршио је официрску школу, како је било уобичајено за племиће. У ратовима на Балкану 1876–77 показао се херојем, жарко је желео да се сви балкански народи ослободе јарма турскога. После рата се замонашио, постаје јеромонах, архимандрит, архијереј. Стварао је музику, сликао иконе, саставио медицински приручник. На основу његовог летописа Серафима-Дивеевског манастира 1903. канонизован је преподобни Серафим Саровски. До тога је тада било такође веома стало још једном каснијем мученику, светоме цару Николају Другом. Свештенослужитеља архиепископа Илариона (Тројицког) погубљеном у Лењинграду, митрополит Серафим сахранио је 1929. Митрополит је од комуниста престано био хапшен. Са последњег хапшења, децембра 1937. није се вратио. Стрељан је.

У Бутову је сада служен и молебан још једном новомученику, архимандриту Крониду (Љубимову), последњем намеснику Тројице-Сергијеве лавре, стрељаном пре 63 године. Он је ове године прибројан светима. Како је записано, изузетан је био проповедник, нема срца које није било дирнуто његовим речима, многе отпале од вере вратио је на пут спасења. Монаси су га волели као свог изузетнога наставника. Много је помагао Марто-Маријиној обитељи велике кнегиње Јелисавете (Теодоровне), такође касније мученице која је канонизована. Лавра је затворена 1920. од большевика. Архимандрит је остао у Сергијевом Посаду, недалеко од Лавре. Али, 10. децембра 1937. је са десет монаха ухапшен, спроведен до Бутова и ту погубљен.

Свети руски новомученици и исповедници, молите Бога о нас!

